

WÓJT GMINY WŁOCŁAWEK

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA
NA ŚRODOWISKO
PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU
GMINY WŁOCŁAWEK
NA LATA 2009-2020**

Włocławek 2010

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
1.1. PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE, CEL SPORZĄDZENIA PROGNOZY	3
1.2. ZAKRES MERYTORYCZNY PROGNOZY	3
1.3. ZASTOSOWANE METODY, WYKORZYSTANE MATERIAŁY	4
2. ANALIZA ZAWARTOŚCI PROJEKTU STRATEGII	6
2.1. OGÓLNA ZAWARTOŚĆ, GŁÓWNE CELE	6
2.2. POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	8
3. STAN ŚRODOWISKA	10
3.1. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ PROBLEMY JEGO OCHRONY ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI STRATEGII ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE	10
3.2. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEJ STRATEGII	15
4. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	20
4.1. STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM	20
4.2. CHARAKTERYSTYKA DZIAŁAŃ PLANOWANYCH W STRATEGII W KONTEKŚCIE ICH PROGNOZOWANYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	20
4.3. GŁÓWNE CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM ORAZ ICH UWZGLĘDNIENIE PODCZAS OPRACOWYWANIA PROJEKTU STRATEGII	50
4.4. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, W TYM NA OBSZAR NATURA 2000	52
4.5. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE STRATEGII	54
4.6. ANALIZA I OCENA ORAZ SPOSOBY OGRANICZANIA POTENCJALNYCH KONFLIKTÓW ŚRODOWISKOWYCH I SPOŁECZNYCH	57
4.7. WSKAZANIE NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY	60
5. INFORMACJE KOŃCOWE	64
5.1. MOŻLIWE TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	64
5.2. PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU STRATEGII ...	64
5.3. WNIOSKI I ZALECENIA DO SPOSOBU REALIZACJI PROJEKTU STRATEGII	66
5.4. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	66

1. WSTĘP

1.1. Podstawy formalno-prawne, cel sporządzenia Prognozy

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu dokumentu p.n. „Strategia Rozwoju Gminy Włocławek na lata 2009-2020” (zwanego dalej Strategią) została wykonana na zamówienie Wójta Gminy Włocławek. Podstawę prawną wykonania w/w Prognozy stanowi art. 47 ustawy z dnia 03.10.2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227). Niniejsza prognoza w myśl wyżej przywołanego art. 47 stanowi element strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Celem wykonania Prognozy jest identyfikacja potencjalnych oddziaływań na środowisko będących wynikiem realizacji Strategii oraz ocena ich natężenia, a także określenie czy w należyty sposób został uwzględniony w Strategii interes środowiska przyrodniczego i kulturowego.

1.2. Zakres merytoryczny Prognozy

Zakres niniejszej Prognozy został podyktowany wymaganiami ustawy z dnia 03.10.2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227).

Zawiera - informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami; informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu Prognozy; propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania; informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko; streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;

Określa, analizuje i ocenia - istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu; stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem; istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody; cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu; przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne

i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne,

zabytki, dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Przedstawia - rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru; biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

1.3.Zastosowane metody, wykorzystane materiały

Niniejsza Prognoza jest opracowaniem autorskim sporządzonym przez Mariusza Leszczyńskiego przy współpracy z Adamem Stańczykiem.

Dla oceny, czy Strategia zawiera elementy zapewniające ochronę środowiska kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, przy opracowywaniu Prognozy wykorzystano szereg dokumentów strategicznych, szczebla regionalnego i krajowego, oraz innych odnoszących się bezpośrednio jak i pośrednio do ochrony środowiska, przyrody oraz zdrowia i życia ludzi. Były to m.in.:

- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko,
- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko,
- Plan Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego wraz z planem gospodarki odpadami wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko,
- Program Ochrony Środowiska gminy Włocławek na lata 2004-2011,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Włocławek.

Wszystkie działania przewidziane do realizacji w analizowanej Strategii, ze względu na podobieństwo charakteru, a więc także na podobieństwo spodziewanych oddziaływań na środowisko zostały podzielone na 17 grup tematycznych (przy tak dużej liczbie zadań/działań, prognoza wykonywana dla każdego z osobna, byłaby bardzo obszerna, ale jednocześnie nie byłaby przez to bardziej szczegółowa, gdyż ogólny charakter wielu zadań, umożliwia wyciągnięcie tylko bardzo pobieżnych wniosków). Dla każdej z grup przygotowano tabelę, gdzie odniesiono się do poszczególnych komponentów środowiska stosując zaprezentowany poniżej sposób oceny:

- (+) – realizacja strategii spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia,

- (-) – realizacja strategii spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia,
- 0 – realizacja strategii nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie
- (+/-) – realizacja strategii może spowodować zarówno pozytywne jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie różnych aspektów analizowanego zagadnienia,
- (N) – brak możliwości jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania i skutków są one zależne od wyboru szczegółowych rozwiązań lub innych niemożliwych obecnie do przewidzenia i uwzględnienia w symulacji, uwarunkowań.

Następnie dokonano omówienia wszystkich ważniejszych oddziaływań i podsumowano wpływ działań w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska.

W ostatnim etapie dokonano próby oceny spodziewanych efektów synergicznych, jakie mogą wystąpić w oddziaływaniu na elementy środowiska.

2. ANALIZA ZAWARTOŚCI PROJEKTU STRATEGII

2.1. Ogólna zawartość, główne cele

Strategia jest opracowaniem składającym się z dwóch zasadniczych części:

- a) **diagnozy stanu gminy** - opracowanej w formie zeszytu zawierającego analizy następujących zagadnień: uwarunkowania zewnętrzne funkcjonowania gminy (rola, miejsce, pozycja gminy na tle powiatu i województwa), zagadnienia przyrodnicze, zagadnienia społeczne (w tym procesy i struktury demograficzne oraz jakość życia mieszkańców), zagadnienia gospodarcze (przedsiębiorczość, rolnictwo, turystyka, tereny inwestycyjne gminy) oraz zagadnienia infrastruktury (komunikacja i infrastruktura techniczna). Celem diagnozy jest maksymalnie pełne rozpoznanie stanu rozwoju i potencjału rozwojowego gminy.
- b) **wizji rozwoju**, czyli zasadniczego dokumentu, w którym przedstawiono cele i kierunki rozwoju gminy wraz z założeniami ich realizacji.

Proces prac nad Strategią zakładał aktywny udział gminnej społeczności:

1. Powołano Radę Konsultacyjną - grupującą lokalnych liderów, sołtysów, przedstawicieli instytucji w największym stopniu odpowiedzialnych za rozwój gminy, przedstawicieli przedsiębiorców, mieszkańców, administracji publicznej. Rada odbyła dwa posiedzenia (jesienią 2009 r.) poświęcone dyskusji na temat stanu, uwarunkowań rozwoju i przyszłości gminy.
2. Wykonano badanie ankietowe wśród mieszkańców gminy. Anonimową ankietę przeprowadzono wiosną 2009 roku za pośrednictwem szkół - wśród uczniów wybranych klas rozdysponowano formularz ankiety, który po wypełnieniu przez rodziców, zwracano w szkole. Badanie miało na celu:
 - poinformowanie społeczeństwa gminy o opracowywanej Strategii,
 - uzyskanie opinii i oceny mieszkańców na temat stanu rozwoju gminy,
 - zebranie sugestii, wniosków i postulatów na temat kierunków dalszego rozwoju.

Otrzymano ok. 100 wypełnionych ankiet, co nie jest liczbą dużą, w stosunku do liczby rozdysponowanych kwestionariuszy. Aspekt informacyjny, który zamierzano osiągnąć poprzez rozpropagowanie ankiety, został więc osiągnięty, ale aspekt konsultacyjny (zebranie opinii) powiódł się w znacznie mniejszym zakresie. Na podstawie badania ankietowego sporządzono odrębne opracowanie szczegółowe - „Raport z wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Włocławek”. Wyniki ankiety uzupełniły charakterystykę stanu gminy (a więc część diagnostyczną) oraz zostały wykorzystane przy konstruowaniu celów i kierunków rozwoju gminy.

Najważniejszą częścią Strategii jest określenie celu nadrzędnego rozwoju gminy (1 cel nadrzędny), obszarów działań (czyli - kierunków rozwoju - 4 obszarów grupujące wg podobieństwa szczegółowe działania) i wykazu szczegółowych działań służących realizacji

celu i kierunków (łącznie 31 szczegółowych działań). Przedstawiono je poniżej. Stanowiły one podstawę do dokonania prognozy oddziaływania realizacji ustaleń niniejszej Strategii na środowisko.

Cel nadrzędny

"Osiągnięcie wysokiej jakości życia mieszkańców oraz aktywizacja społeczna i gospodarcza gminy "

Obszary działań

1. ROZWÓJ SPOŁECZNY
2. ROZWÓJ GOSPODARCZY
3. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY
4. KSZTAŁTOWANIE ŁADU PRZESTRZENNEGO

Działania

W ramach obszaru działań 1 - ROZWÓJ SPOŁECZNY

- 1.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży
- 1.2 Upowszechnienie opieki przedszkolnej
- 1.3 Upowszechnienie kształcenia ustawicznego - poprawa dostępności do szkolnictwa dla dorosłych
- 1.4 Wspieranie aktywności społecznej – rozwoju instytucji pozarządowych, organizacji, stowarzyszeń oraz inicjatyw mieszkańców o profilu kulturalnym, sportowym, społecznym
- 1.5 Rozwój działalności placówek kultury w kierunku poszerzania oferty i włączania w życie kulturalne jak największej części gminnej społeczności
- 1.6 Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej na potrzeby szkół i lokalnych społeczności
- 1.7 Zapewnienie powszechnego dostępu do internetu oraz rozwój infrastruktury i usług społeczeństwa informacyjnego oraz realizacja programu typu „e-gmina” („e-urząd”)
- 1.8 Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości ochrony zdrowia
- 1.9 Tworzenie przestrzeni publicznych przyjaznych dla osób niepełnosprawnych
- 1.10 Rozwój działalności służących integracji i rozwiązywaniu problemów niepełnosprawnych
- 1.11 Przygotowanie sfery usług publicznych do prognozowanego wzrostu liczebności ludności starszej
- 1.12 Poprawa bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy
- 1.13 Stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych służących integracji lokalnych społeczności

W ramach obszaru działań 2 - ROZWÓJ GOSPODARCZY

- 2.1 Kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych
- 2.2 Poprawa kwalifikacji zawodowych ludności
- 2.3 Aktywizacja zawodowa oraz kształtowanie postaw prozatrudnieniowych
- 2.4 Rozwój instytucji wsparcia przedsiębiorczości oraz otoczenia biznesu

2.5 Rozwój turystyki, w tym wykorzystanie walorów Zbiornika Włocławskiego, Lasów Gostyńsko-Włocławskich i podmiejskiego położenia

2.6 Promocja gminy

W ramach obszaru działań 3 - ROZWÓJ INFRASTRUKTURY

3.1 Osiągnięcie właściwych standardów i zapewnienie obsługi w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków (rozwój, remonty, rozbudowa, przebudowa, podnoszenie standardu sieci i urządzeń)

3.2 Osiągnięcie właściwych standardów i zapewnienie obsługi w zakresie gospodarki odpadami (w tym utylizacja azbestu)

3.3 Budowa i rozwój sieci gazowych

3.4 Rozwój proekologicznych systemów grzewczych

3.5 Rozwój elektroenergetyki oraz energetyki ciepłej wykorzystującej odnawialne źródła energii

3.6 Podejmowanie działań na rzecz zapewnienia normatywnego standardu dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych

3.7 Osiągnięcie i utrzymanie właściwego stanu technicznego dróg gminnych. Rozbudowa systemu dróg gminnych

3.8 Zwiększenie liczby połączeń w komunikacji autobusowej (PKS oraz prywatnych przewoźników) miejscowości gminy z Włocławkiem i Płockiem

3.9 Realizacja systemu ścieżek i tras rowerowych o znaczeniu komunikacyjnym i turystycznym

W ramach obszaru działań 4 - KSZTAŁTOWANIE ŁADU PRZESTRZENNEGO

4.1 Aktualizacja Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy służąca kompleksowemu określeniu kierunków rozwoju i zagospodarowania gminy

4.2 Sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

4.3 Kształtowanie systemu ekologicznego gminy oraz działania prośrodowiskowe

2.2. Powiązania z innymi dokumentami strategicznymi

W części diagnostycznej przedstawiono powiązania Strategii Rozwoju Gminy Włocławek na lata 2009-2020 z innymi dokumentami oraz wykazano zgodność z tymi dokumentami. Jest to ważne zagadnienie w kontekście oddziaływań na środowisko, ponieważ pozwala na unikanie nieskoordynowanych działań (w tym dublowanie realizacji podobnych działań przez stosowne podmioty). Ponadto należy pamiętać, że także dokumenty, do których odnosi się analizowana Strategia, były opracowywane z uwzględnieniem zasad minimalizowania oddziaływania na środowisko (dla części sporządzono ocenę oddziaływania na środowisko), co dodatkowo ogranicza ryzyko podjęcia ustaleń niekorzystnych środowiskowo.

Dokumenty, dla których w części diagnostycznej Strategii, wykazano zgodność, to:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 oraz Narodowa Strategia Spójności 2007,
- Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2005-2020,

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (Uchwała Nr XI/ 135/2003 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26.06.2003 r. – Dz. Urz. Z dn. 18.09.2003 r. Nr 97 poz. 1437),
- Strategia rozwoju powiatu ziemskiego włocławskiego.

3.STAN ŚRODOWISKA

3.1.Istniejący stan środowiska oraz problemy jego ochrony istotne z punktu widzenia realizacji Strategii ze szczególnym uwzględnieniem obszarów podlegających ochronie

Pełna analiza stanu środowiska przyrodniczego gminy Włocławek dokonana została w szeregu obowiązujących dokumentów dotyczących rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego gminy: m.in. w „Programie Ochrony Środowiska gminy Włocławek na lata 2004-2011”, ocenianej Strategii (części diagnostycznej, która jest zamieszczona w oddzielnym zeszycie). Dlatego też niniejsza Prognoza omawia jedynie wybrane zagadnienia dotyczące stanu środowiska mające ewidentny wpływ na cele i działania zapisane w Strategii. Duży nacisk położono w szczególności na problemy i zagrożenia środowiska przyrodniczego, krajobrazu i zdrowia ludzi.

Obszar gminy Włocławek charakteryzuje się stosunkowo czystym środowiskiem. Wynika to m.in. z dużego udziału powierzchni lasów w ogólnej powierzchni gminy. Ponad połowę powierzchni gminy zajmują dodatkowo obszary chronione.

Oceniając stan środowiska naturalnego na podstawie wskaźnika zanieczyszczeń gleb obliczonego przez Państwowy Instytut Badawczy w Puławach gmina uzyskuje wartości, na podstawie, których można ją określić mianem obszarów o dobrym stanie środowiska przyrodniczego.

Pod względem wartości Wskaźnika zanieczyszczeń gleb gmina występuje w przedziale o najmniejszym poziomie zanieczyszczeń (od 0 do -15) przy maksymalnym poziomie zanieczyszczeń w województwie mieszczącym się w przedziale od -70 do -40.

Różnorodność biologiczna

Gmina Włocławek ze względu na swe położenie nad największą rzeką Polski oraz z dużym udziałem rozległych kompleksów leśnych stanowi ważną część systemu przyrodniczo-krajobrazowego kraju i Europy.

Do najważniejszych form ochrony przyrody zdecydowanie należy Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Żwirownia Skoki” oznaczony kodem PLB040005 o powierzchni 166,3 ha. Obszar leży przy południowym brzegu Zbiornika Włocławskiego, od którego oddalony jest 0,5 km. Teren został ukształtowany w wyniku wydobywania żwiru, a zasadniczą część obszaru stanowią wypełnione wodą doły wyrobiskowe. Na zbiornikach znajdują się liczne wysepki (porośnięte roślinnością zielną lub drzewami liściastymi) będące ulubionym miejscem gniazdowania ptaków wodnych. Do ważnych obszarów chronionych należy również Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy, powstały w 1979 roku na mocy Uchwały Nr XIX/70/79 WRN we Włocławku i Płocku z dnia 05.04.1979 r. w celu ochrony znajdujących się w obrębie Kotliny Płockiej wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych. W obrębie granic administracyjnych gminy Włocławek Park wraz z otuliną

zajmuje powierzchnię 14 200 ha (zajmuje 64,6% obszaru gminy). Na terenie gminy znajdują się również trzy rezerwy przyrody:

- Rezerwat ornitologiczny „Jazy” o pow. 2,25 ha – Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 27.05.1963 roku
- Rezerwat leśny „Wójtowski Grąd” o pow. 3,52 ha – Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dn. 10.02.1987 r.
- Rezerwat leśny „Dębice” o pow. 41,92 ha – Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dn. 21.12.1998 r.

Do pozostałych form ochrony można zaliczyć 5 pomników przyrody.

Ponadto na terenie gminy ochroną objęte zostały lasy państwowe, które wchodzi w skład tzw. leśnego kompleksu promocyjnego „Lasy Gostynińsko-Włocławskie” utworzonego w 1994 roku decyzją Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych.

Na obszarach objętych ochroną brak jest szczególnych zagrożeń środowiska. Duży udział powierzchni chronionych gminie (ponad 60%) powoduje, że na dzień dzisiejszy nie występuje potrzeba ustanawiania nowych form ochrony.

Główne zagrożenia różnorodności biologicznej na obszarze gminy stanowią:

- zagospodarowywanie terenów w otoczeniu obszarów chronionych powodujące dysharmonię krajobrazu,
- rozbudowę dróg powodujące przecinanie naturalnych ciągów ekologicznych,
- rolnicze wykorzystywanie gleb najslabszych, zaliczanych do V – VI klasy bonitacyjnej. Tworzą one agrocenozy mało odporne i wrażliwe na wszelkiego rodzaju zanieczyszczenia związane z ich obecnym użytkowaniem.

Wody powierzchniowe i podziemne

Gmina Włocławek odznacza się złym stanem czystości wód powierzchniowych płynących. W 2007 r. WIOŚ prowadził badania wód rzeki Wisły, Zgłowiączki i Lubieńki. Badania te wykazały zły stan czystości wód tych rzek, dodatkowo ich stan w stosunku do roku 2005/2006 nieznacznie się pogorszył. Rzeka Zgłowiączka na terenie gminy Włocławek prowadzi wody klasy IV. Tak niekorzystną klasyfikację wód spowodowało niskie natlenienie, nadmierna zawartość OWO i fosforanów oraz ogólnej liczby bakterii coli. Rzeka Lubieńka prowadzi wody klasy IV i najbardziej znaczący wpływ na klasyfikację miało zanieczyszczenie bakteriologiczne oraz wielkość ChZT-Cr (tzw. utlenialność wody). Taki stan wód w rzekach powoduje, iż ich wody nie spełniają wymagań dla bytowania ryb w warunkach naturalnych. Należy również zaznaczyć, iż rzeka Zgłowiączka w swoim obszarze źródłowym przepływa przez obszar szczególnie narażony na związki azotu ze źródeł rolniczych w związku z tym na całej swej długości (w tym i na terenie gminy Włocławek) prowadzi wody wykazujące eutrofizację wyrażoną zawartością związków azotu, fosforu i chlorofilu „a”.

Korzystniej przedstawia się stan czystości jezior w gminie Włocławek. Na trzynaście jezior leżących w granicach administracyjnych gminy dziesięć posiada II klasę czystości wód, jedno III klasę czystości wód i dwa znajdują się poza klasą.

Jakość wód wgłębnych zbadanych w punkcie w Kruszynie w 2007 r. zakwalifikowano do IV klasy czystości. Wskaźnikami decydującymi o tak niskiej klasyfikacji było FET (żelazo), oraz

HCO₃ - stężenie anionów wodorowęglanowych będące miernikiem poziomu twardości (węglanowej) wody, przy czym wskaźnikiem przekraczającym normy dla wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi był FET oraz Mn (mangan). Natomiast stan wód gruntowych zbadanych w punkcie Smólnik zakwalifikowano do II klasy czystości.

Główne zagrożenia dla środowiska wodnego stanowią:

- brak wystarczająco rozwiniętej sieci kanalizacyjnej,
- zanieczyszczenia złożone na dnie Zbiornika Włocławskiego,
- obniżanie poziomu wód gruntowych w wyniku położenia na obszarze deficytu wodnego (niski poziom opadów, działalność rolnicza).

Powietrze, hałas

Na terenie gminy Włocławek nie znajduje się żadna ze stacji pomiarowych imisji zanieczyszczeń powietrza. Najbliższa stacja znajduje się w miejscowości Wieniec Zdrój (gmina Brześć Kujawski, powiat włocławski) oraz we Włocławku na ul. Łady.

Wg szóstej rocznej oceny jakości powietrza wykonanej przez WIOŚ za 2007 r. gmina Włocławek, stanowiąca część strefy włocławsko-aleksandrowskiej, zakwalifikowana została pod względem stężenia w powietrzu SO₂, NO₂, Pb, CO, Arsen, Kadmu, Niklu, Ozonu, Benzenu, Pyłu PM 10 do klasy A, tj. stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają tu poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych. Jedynie w przypadku Benzo(α)pirenu gmina Włocławek, podobnie jak teren całego województwa kujawsko-pomorskiego, znajduje się w klasie C, tj. stężenie zanieczyszczeń przekracza tu poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji.

Należy jednak zauważyć, iż miasto Włocławek leżące w bezpośrednim sąsiedztwie gminy, w trzech przypadkach (NO₂, Pył PM 10, Benzen) jest obszarem zakwalifikowanym do klasy C. Na terenie gminy Włocławek nie dokonywano jak dotychczas pomiarów hałasu. Głównym źródłem hałasu na terenie gminy Włocławek jest transport a największym imitorem hałasu komunikacyjnego jest przebiegająca przez teren gminy droga krajowa nr 1 oraz linia kolejowa nr 80. W niedalekiej przyszłości na terenie gminy Włocławek można spodziewać się jednak dwóch potencjalnych źródeł hałasu: rozbudowanego lotniska w Kruszynie oraz autostrady A1. Obecnie trwają prace nad koncepcją rozbudowy lotniska aeroklubowego w Kruszynie, aby mogło przyjmować średniej wielkości samoloty pasażerskie (np. ATR-42). Natomiast wybudowanie autostrady A1 planuje się do końca 2012 roku.

Główne zagrożenia dla jakości powietrza oraz klimatu akustycznego stanowią:

- rosnące tendencje w ruchu pojazdów ciężkich, głównie w godzinach nocnych na drodze krajowej nr 1,
- wysoki poziom ogólnego ruchu pojazdów,
- zły stan techniczny drogi krajowej nr 1,
- niska emisja energetyczna w okresie zimowym z mieszkaniowego budownictwa indywidualnego,
- brak proekologicznych postaw społeczeństwa w zakresie komunikacji samochodowej.

Powierzchnia ziemi, krajobraz

Krajobraz gminy Włocławek jest dość charakterystyczny, można go funkcjonalnie podzielić na trzy główne typy:

- duże kompleksy leśne oraz łąkowo-bagiennie pełniące funkcje przyrodnicze, w tym turystyczne (część północno-wschodnia i częściowo centralna gminy)
- tereny zabudowy podmiejskiej miasta Włocławka - wieś Nowa Wieś, Modzerowo (część południowa oraz wschodnia)
- użytki rolne z zabudową wiejską (pozostała część gminy).

Z gospodarczego punktu widzenia najważniejsza charakterystyka gleb dotyczy ich klas bonitacyjnych, wynika z tego bowiem ich gospodarcza przydatność oraz możliwości wykorzystania. Gleby najwartościowsze, objęte ochroną, obejmujące kompleksy o wysokich klasach bonitacyjnych (I – IIIb) stanowią około 34,7 % użytków rolnych. Są to w znacznej części czarne ziemie, brunatne i występują w zachodniej części gminy Włocławek, tworząc duże i zwarte kompleksy.

Gleby niskich klas bonitacyjnych (V-VIRz) zajmują łącznie około 2 158 ha. Występują głównie w północno wschodniej części gminy oraz w kilku zwartych kompleksach w części południowo- zachodniej.

Według geobotanicznego podziału Polski, gmina Włocławek znajduje się w obrębie Krainy Wielkopolsko-Kujawskiej. Główny element szaty roślinnej stanowią lasy, które zajmują powierzchnię 10 579 ha, co stanowi 48,1 % obszaru gminy. Obszary leśne występują głównie w północnej i wschodniej części gminy, a więc w obrębie pradoliny Wisły i w większości wchodzi w skład Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego, bądź położone są one w jego otulinie. Są to głównie bór świerzy, mieszany i bór suchy jedynie na podmokłych obszarach, a zwłaszcza w dolinie Rakutowki pojawiają się fragmentarycznie lasy liściaste.

Na terenie gminy Włocławek ważnym elementem szaty roślinnej są łąki i pastwiska tworzące trwałe użytki zielone. Zajmują one powierzchnię ponad 2000 ha, co stanowi 27,4 % jej obszaru. Łąki reprezentowane są tutaj zasadniczo przez dwa typy: zalewowe występujące głównie w dolinie Rakutowki, bagienne występujące głównie w dużych płaskich obniżeniach w rejonie wsi Kruszyn, Telążna i Wistka Królewska.

Ponadto w sąsiedztwie łąk występują rośliny bagienne, związane z tzw. nieużytkami wodnymi, jakie tworzą zabagnione i silnie nawodnione torfowiska.

Główne zagrożenia powierzchni ziemi stanowią:

- „dzikie” miejsca składowania odpadów,
- zanieczyszczenia gleb pochodzenia komunikacyjnego,
- presja społeczna na zagospodarowywanie terenów atrakcyjnych krajobrazowo w sąsiedztwie obszarów chronionych.

Klimat

Klimat jest charakterystyczny dla strefy klimatycznej Niziny Wielkopolsko - Kujawskiej. Przeciętna temperatura stycznia wynosi $-2,6^{\circ}\text{C}$, zaś lipca $+18,7^{\circ}\text{C}$. Wskazuje to na umiarkowaną amplitudę temperatury. Gmina Włocławek jak i całe Kujawy należą do tzw. "cienia opadowego", bowiem opady na tym obszarze nie przekraczają 500 mm rocznie. Wiatry są na ogół słabe i przeważnie zachodnie.

Główne zagrożenia klimatu stanowią:

- zwiększona antropopresja związana z rozwojem budownictwa i różnych form działalności gospodarczej na obszarach charakteryzujących się największymi walorami krajobrazowymi.

Zasoby naturalne

Śród dość licznych obszarów występowania kopalin użytecznych na obszarze gminy Włocławek jedynie cztery mają charakter zasobów udokumentowanych. Są to:

- złoża kruszywa naturalnego: „Skoki II – Dąb Mały”, „Skoki Małe”
- fragment złoża ilów ceramiki budowlanej „Pikutkowo – Smólsk”
- złoża torfu leczniczego.

Poważne awarie

Gmina Włocławek narażona jest na następujące poważne awarie:

- możliwość powodzi w wyniku przzerwania zapory bocznej Zbiornika Włocławskiego – wieś Modzerowo
- możliwość skażenia środowiska ze względu na przebieg przez jej teren dróg krajowych nr 1, 62, po których przewożone są substancje niebezpieczne,
- możliwość skażenia środowiska ze względu na bliskie sąsiedztwo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia awarii - Zakłady Azotowe Anwil S.A. we Włocławku oraz zakładu o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii RUN-Chłodnia Sp. z o. o. we Włocławku,
- możliwość skażenia środowiska ze względu na przebieg przez teren gminy sieci transportu specjalnego, tj. gazociąg wysokoprężny DN 500 Gustorzyn – Gdańsk.

Reasumując, główne zagrożenia stanu środowiska stanowią:

- stosunkowo wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza, stężenie zanieczyszczeń Benzo(α)pirenu przekracza poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji.
- brak wystarczająco rozwiniętej sieci kanalizacyjnej,
- zanieczyszczenia skumulowane na dnie Zbiornika Włocławskiego,
- rosnące tendencje w ruchu pojazdów ciężkich, głównie w godzinach nocnych na drodze krajowej nr 1,
- zły stan techniczny drogi krajowej nr 1,
- niska emisja energetyczna w okresie zimowym z mieszkaniowego budownictwa indywidualnego,
- „dzikie” miejsca składowania odpadów,
- zanieczyszczenia gleb pochodzenia komunikacyjnego,
- presja społeczna na zagospodarowywanie terenów atrakcyjnych krajobrazowo zlokalizowanych na obszarze pośredniego zagrożenia powodzią,
- możliwość wystąpienia poważnej awarii (sąsiedztwo Zbiornika Włocławskiego, przebieg dróg, po których przewożone są substancje niebezpieczne, sąsiedztwo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia awarii, przebieg sieci transportu specjalnego).

3.2. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanej Strategii

Istotnym elementem oceny, na ile przewidywane działalności wpłyną na poszczególne aspekty środowiska, jest także tzw. „opcja zerowa”, czyli prognoza w jakim kierunku zmieniłoby się środowisko w przypadku braku realizacji planowanych działań. Jak pokazuje praktyka, często mylnie przyjmuje się, że nie podejmowanie działań m.in. w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego ma charakter pro środowiskowy i w ostatecznym rachunku byłoby bardziej korzystne dla środowiska przyrodniczego. Tymczasem częste są sytuacje, gdy planowane działania pozwalają na porządkowanie struktur i nieuchronnych procesów związanych z rozwojem społeczno-gospodarczym, a osiągnięte efekty pośrednio niosą znaczne korzyści środowiskowe. Dotyczy to zwłaszcza obszaru gminy Włocławek. Z racji położenia w strefie podmiejskiej miasta Włocławka wszelkie procesy związane z rozwojem społecznym, gospodarczym i przestrzennym zachodzą tutaj dużo szybciej i mają często bardziej intensywny charakter niż w innych gminach typowo wiejskich.

Przewiduje się, że brak realizacji strategii spowodowałby następujące skutki:

a) pozytywne dla środowiska i mieszkańców

1. Niepodejmowanie działań na rzecz aktywizacji gospodarczej (zwłaszcza rozwoju budownictwa indywidualnego oraz związanej z nim infrastruktury) miałyby pozytywne konsekwencje w postaci nie zwiększania emisji zanieczyszczeń powietrza oraz zanieczyszczeń wód.
2. Zmniejszenie zagrożenia spowodowanego intensyfikacją wykorzystania walorów przyrodniczych polegającego na penetracji terenów cennych przyrodniczo, w tym obszaru Natura 2000.

b) negatywne dla środowiska i mieszkańców

1. Wzrost niekorzystnych oddziaływań wynikających z intensywnego ruchu komunikacyjnego (zwłaszcza tranzytu w przewozach ciężarowych).
2. Pauperyzacja społeczeństwa i wzrost zachowań patologicznych (dewastacja lasów, masowe kradzieże drewna, zaśmiecanie, itp.) wynikający z pogarszania się jakości życia.
3. Wzrost ilości ścieków nieoczyszczonych odprowadzanych bezpośrednio do rzek i gleby będący wynikiem zbyt niskiego tempa rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w tym szczególnie kanalizacji sanitarnej.
4. Utrudnienie dostępu do sieci teleinformatycznej mogącej służyć edukacji ekologicznej i kształtowaniu pozytywnych postaw wobec środowiska przyrodniczego.
5. Narastające i powtarzające się sytuacje konfliktowe w zakresie ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, rozumianego jako zachowanie równowagi pomiędzy rozwojem funkcji społeczno-gospodarczych a ochroną walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Analiza powyższych skutków braku realizacji Strategii prowadzi do wniosku, iż niezrealizowanie dokumentu wywołać może zarówno skutki pozytywne jak i negatywne. Niemniej na siedem głównych i ogólnie sformułowanych skutków wymienionych powyżej, tylko dwa są pozytywne. Należy podkreślić, iż najważniejsze i najgłębsze skutki mogą wystąpić w sferze społecznej. Brak realizacji zaproponowanych działań odnoszących się bezpośrednio do mieszkańców gminy (tworzenie nowych miejsc pracy, ułatwienie dostępu do

podnoszenia kwalifikacji) może doprowadzić do ogólnego pogorszenia się stanu środowiska przyrodniczego. Wśród uboższych, gorzej wykształconych społeczności, powszechnie akceptowane są postawy antyekologiczne (grabież i dewastacja zasobów przyrody), a brak perspektyw na polepszenie lub zmianę sytuacji będzie tylko pogłębiać patologiczne zachowania. Również brak realizacji wyznaczonych w Strategii działań dotyczących budowy infrastruktury technicznej może spowodować negatywne skutki dla środowiska objawiające się wzrostem zanieczyszczenia wód (brak kanalizacji sanitarnej) i powietrza (przestarzały system ciepłowniczy, niedrożny układ komunikacyjny).

Należy podkreślić, że właściwie w każdym z wyznaczonych Obszarów działań ujęto działania, które w różnym stopniu odnoszą się do zagadnień środowiskowych. Dotyczy to np.: działań edukacyjnych i informacyjnych (Działanie 1.7), rozwoju gospodarczego uwzględniającego wysokie walory środowiska przyrodniczego (Działania 2.1, 2.6), zapobiegania pogarszaniu się stanu środowiska poprzez przygotowanie odpowiednich warunków dla rozwoju budownictwa indywidualnego oraz nowych funkcji gospodarczych (Działania 3.1, 3.2, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7) oraz wyznaczenia optymalnych kierunków w rozwoju przestrzennym gminy (Działania 4.1, 4.2, 4.3).

Władze gminy Włocławek świadome niebezpieczeństw związanych z niekontrolowanym rozwojem budownictwa, działalności produkcyjnych i usługowych wynikających w dużym stopniu z sąsiedztwa miasta Włocławka, poprzez zapisy Strategii usiłują ukierunkować i właściwie skanalizować pewne procesy. Z jednej strony widać dążenie do zapewnienia dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego, z drugiej zaś potrzebę zachowania bogatych zasobów środowiska dla przyszłych pokoleń.

Reasumując należy stwierdzić, iż korzystnym z punktu widzenia środowiska przyrodniczego i zdrowia ludzi jest wariant doprowadzenia do realizacji celu nadrzędnego Strategii, którego realizację zarysowano w wyznaczonych Obszarach działań. Presja społeczna na zagospodarowywanie coraz to nowych terenów, w tym atrakcyjnych przyrodniczo oraz ogólna dość korzystna sytuacja społeczno-gospodarcza panująca w kraju nie pozwala na proste unikanie sytuacji konfliktowych zachodzących podczas procesów rozwojowych. Należy zatem wcześniej opracować takie plany działań, które umożliwią rozwój gminy przy jednoczesnym zachowaniu różnorodności ekologicznej. Należy więc oczekiwać, że realizacja działań zapisanych w Strategii wraz z uwzględnieniem uwag zapisanych na końcu niniejszej Prognozy doprowadzi do ogólnej poprawy stanu środowiska przyrodniczego i zdrowia mieszkańców gminy.

Wśród aspektów niosących realne zagrożenia wystąpienia sytuacji niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływań na środowisko, należy natomiast podkreślić spodziewane realne bardzo wysokie korzyści pozaprzyrodnicze - społeczne i gospodarcze.

Tabela 1 Przewidywane skutki braku realizacji Obszarów działań Strategii

Elementy środowiska	Obszar działań strategii (brak realizacji)	Skutki (braku realizacji) o charakterze pozytywnym	Skutki (braku realizacji) o charakterze negatywnym
Różnorodność biologiczna	1.ROZWÓJ SPOŁECZNY 2.ROZWÓJ GOSPODARCZY 3.ROZWÓJ INFRASTRUKTURY 4.KSZTAŁTOWANIE ŁADU PRZESTRZENNEGO	Zmniejszenie zagrożenia spowodowanego intensyfikacją wykorzystania walorów przyrodniczych polegającego na penetracji terenów cennych przyrodniczo, w tym obszaru Natura 2000.	Pauperyzacja społeczeństwa i wzrost zachowań patologicznych (dewastacja lasów, masowe kradzieże drewna, zaśmiecanie, itp.) wynikający z pogarszania się jakości życia.
Ludzie	1.ROZWÓJ SPOŁECZNY 2.ROZWÓJ GOSPODARCZY 3.ROZWÓJ INFRASTRUKTURY 4.KSZTAŁTOWANIE ŁADU PRZESTRZENNEGO		<p>Pauperyzacja społeczeństwa i wzrost zachowań patologicznych (dewastacja lasów, masowe kradzieże drewna, zaśmiecanie, itp.) wynikający z pogarszania się jakości życia.</p> <p>Utrudnienie dostępu do sieci teleinformatycznej mogącej służyć edukacji ekologicznej i kształtowaniu pozytywnych postaw wobec środowiska przyrodniczego.</p> <p>Narastające i powtarzające się sytuacje konfliktowe w zakresie ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, rozumianego jako zachowanie równowagi pomiędzy rozwojem funkcji społeczno-gospodarczych a ochroną walorów przyrodniczych i krajobrazowych.</p>
Zwierzęta i rośliny	1.ROZWÓJ SPOŁECZNY 2.ROZWÓJ	Zmniejszenie zagrożenia spowodowanego	Pauperyzacja społeczeństwa i wzrost zachowań

Elementy środowiska	Obszar działań strategii (brak realizacji)	Skutki (braku realizacji) o charakterze pozytywnym	Skutki (braku realizacji) o charakterze negatywnym
	GOSPODARCZY 3.ROZWÓJ INFRASTRUKTURY 4.KSZTAŁTOWANIE ŁADU PRZESTRZENNEGO	intensyfikacją wykorzystania walorów przyrodniczych polegającego na penetracji terenów cennych przyrodniczo, w tym obszaru Natura 2000.	patologicznych (dewastacja lasów, masowe kradzieże drewna, zaśmiecanie, itp.) wynikający z pogarszania się jakości życia. Wzrost niekorzystnych oddziaływań wynikających z intensywnego ruchu komunikacyjnego (zwłaszcza tranzytu w przewozach ciężarowych).
Wody, zasoby naturalne	1.ROZWÓJ SPOŁECZNY 2.ROZWÓJ GOSPODARCZY 3.ROZWÓJ INFRASTRUKTURY 4.KSZTAŁTOWANIE ŁADU PRZESTRZENNEGO	Brak dodatkowych zanieczyszczeń powietrza i wody powstających w wyniku zlokalizowania nowych zakładów produkcyjnych oraz firm usługowych.	Wzrost ilości ścieków nieczyszczonych odprowadzanych bezpośrednio do rzek i gleby będący wynikiem zmniejszającego się tempa rozwoju infrastruktury ochrony środowiska, w tym szczególnie kanalizacji sanitarnej.
Powietrze	1.ROZWÓJ SPOŁECZNY 2.ROZWÓJ GOSPODARCZY 3.ROZWÓJ INFRASTRUKTURY 4.KSZTAŁTOWANIE ŁADU PRZESTRZENNEGO	Brak dodatkowych zanieczyszczeń powietrza i wody powstających w wyniku zlokalizowania nowych zakładów produkcyjnych oraz firm usługowych.	Wzrost emisji zanieczyszczeń powietrza spowodowany brakiem działań zmierzających do likwidacji lub ograniczenia źródeł emisji, w tym zwłaszcza dotyczy to zagadnień tzw. niskiej emisji.
Powierzchnia ziemi, krajobraz	1.ROZWÓJ SPOŁECZNY 2.ROZWÓJ GOSPODARCZY 3.ROZWÓJ INFRASTRUKTURY 4.KSZTAŁTOWANIE ŁADU PRZESTRZENNEGO		Wzrost ilości ścieków nieczyszczonych odprowadzanych bezpośrednio do rzek i gleby będący wynikiem zmniejszającego się tempa rozwoju infrastruktury ochrony środowiska, w tym

Elementy środowiska	Obszar działań strategii (brak realizacji)	Skutki (braku realizacji) o charakterze pozytywnym	Skutki (braku realizacji) o charakterze negatywnym
			szczególnie kanalizacji sanitarnej.
Klimat	1.ROZWÓJ SPOŁECZNY 2.ROZWÓJ GOSPODARCZY 3.ROZWÓJ INFRASTRUKTURY 4.KSZTAŁTOWANIE ŁADU PRZESTRZENNEGO	Zmniejszona antropopresja przy braku rozwoju turystyki na terenach cennych przyrodniczo.	Pogarszanie się warunków aerosanitarnych na terenach mieszkaniowych, zwłaszcza w okresie letnim, spowodowane niewłaściwie skanalizowanym ruchem komunikacyjnym.
Zabytki	1.ROZWÓJ SPOŁECZNY 2.ROZWÓJ GOSPODARCZY 3.ROZWÓJ INFRASTRUKTURY 4.KSZTAŁTOWANIE ŁADU PRZESTRZENNEGO		Brak właściwych postaw społecznych dla zachowywania obiektów zabytkowych we właściwym stanie. Brak promocji walorów zabytkowych gminy.
Dobra materialne	1.ROZWÓJ SPOŁECZNY 2.ROZWÓJ GOSPODARCZY 3.ROZWÓJ INFRASTRUKTURY 4.KSZTAŁTOWANIE ŁADU PRZESTRZENNEGO		Narastające i powtarzające się sytuacje konfliktowe w zakresie ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, rozumianego jako zachowanie równowagi pomiędzy rozwojem funkcji społeczno-gospodarczych a ochroną walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Źródło: Analizy własne.

4.PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

4.1.Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

Strategia ze względu na ogólność swych zapisów uniemożliwia szczegółowe określenie obszarów, na których przewiduje się znaczące oddziaływanie. Strategia nie wskazuje bowiem konkretnych lokalizacji przedsięwzięć w niej ujętych, w związku z czym nie ma możliwości dokonania pełnej analizy oddziaływania tych przedsięwzięć na środowisko. W Strategii wydzielono 4 główne obszary działań: „Rozwój Społeczny”, „Rozwój Gospodarczy”, „Rozwój Infrastruktury” oraz „Kształtowanie Ładu Przestrzennego”.

Zagadnienia ochrony środowiska potraktowano więc w sposób horyzontalny nie wydzielając oddzielnego obszaru działań. W Strategii przyjęto, że „dla realizacji celu rozwoju gmina kontynuować będzie zachowanie ukształtowanego systemu ekologicznego oraz podejmować działania dla zwiększenia jego ciągłości”. Jest to zrozumiałe, gdyż powierzchnia obszarów chronionych w gminie jest bardzo duża (ponad połowa obszaru gminy) i obecnie nie ma potrzeby aby zbytnio akcentować tą tematykę w celach rozwojowych.

Ze wskazanych powyżej obszarów działań do najbardziej znaczących oddziaływań na środowisko może dojść w przypadku realizacji obszarów: „Rozwój Gospodarczy” oraz „Rozwój Infrastruktury”.

Nie przewiduje się jednak w tych działaniach inwestowania na terenach najbardziej cennych przyrodniczo. Strategia w swoich głównych zamierzeniach jest ukierunkowana na właściwe skanalizowanie gwałtownych procesów rozwojowych, które najczęściej mają miejsce w strefach podmiejskich, na terenach już obecnie dość znacznie przekształconych antropogenicznie. Część działań stricte inwestycyjnych jest związana m.in. z modernizacją systemów grzewczych oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii. Również działania związane z rozwojem turystyki na terenie gminy nie przewidują jej gwałtownego rozwoju. Wg zapisów Strategii turystyka będzie miała nieintensywny charakter o cechach rekreacyjno-podmiejskich bez dużego znaczenia ekonomicznego.

Należy w tym miejscu podkreślić dużą rolę zapisanych w Strategii działań związanych z zachowaniem ładu przestrzennego dla zachowania i kształtowania systemu ekologicznego gminy.

4.2.Charakterystyka działań planowanych w Strategii w kontekście ich prognozowanych oddziaływań na środowisko

Przewidywane znaczące oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe, pozytywne i negatywne) na środowisko, w tym na obszar Natura 2000, zostały przeanalizowane na 3 płaszczyznach:

1. W odniesieniu do celów szczegółowych rozwoju gminy (planowanych działań). W Strategii wyróżniono łącznie 31 szczegółowych działań, które mają realizować założone

cele rozwoju gminy (patrz rozdział 2). Poszczególne działania pogrupowano według podobieństwa charakteru, wychodząc z założenia, że działania o podobnym zakresie będą powodowały podobny charakter spodziewanych oddziaływań. Taka agregacja wpływa korzystnie na przejrzystość prognozy, ponieważ pozwala na zredukowanie liczby analizowanych zagadnień – traktowanie każdego z działań indywidualnie, skutkowałoby znacznym zwiększeniem objętości prognozy, a jednocześnie powodowałoby występowanie bardzo licznych powtórzeń.

Dokonano prognozy oddziaływania dla następujących aspektów środowiska:

- a) różnorodność biologiczna,
 - b) ludzie,
 - c) zwierzęta i rośliny,
 - d) woda,
 - e) powietrze,
 - f) powierzchnia ziemi,
 - g) krajobraz,
 - h) klimat,
 - i) zasoby naturalne,
 - j) zabytki i dobra kultury,
 - k) dobra materialne.
2. W odniesieniu do poszczególnych aspektów środowiska (ocena na ile zamierzone w Strategii przedsięwzięcia wpłyną na dany aspekt środowiska); o ile w pierwszej z płaszczyzn odnoszono się do szczegółowych oddziaływań powodowanych przez różne działania, to ta płaszczyzna pozwala na całościowe spojrzenie na dany aspekt środowiska (ocena sumaryczna wpływu na to zagadnienie całości zamierzeń we wszystkich dziedzinach).
 3. W odniesieniu do spodziewanych złożonych - synergicznych oddziaływań – jest to próba oceny w jaki sposób główne funkcje pełnione przez gminę, będą oddziaływać na poszczególne aspekty środowiska.

Płaszczyzna 1. Prognoza oddziaływań na środowisko przeprowadzona dla celów i kierunków rozwoju zawartych w analizowanym dokumencie.

DZIAŁANIA:

- 1.1. Kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych
- 1.4. Rozwój instytucji wsparcia przedsiębiorczości oraz otoczenia biznesu
- 1.6. Promocja gminy

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:
--

Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
0/-	0/-	+/0/-	0/-	0/-	0/-	0	0/-	+/0/-	0/+
<p>W tabeli użyto następujących oznaczeń:</p> <p>(+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia</p> <p>(-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia</p> <p>(0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie</p> <p>(+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia</p> <p>(N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania</p>									

Zródło: Analizy własne.

Działania związane z rozwojem gospodarki są, spośród wszystkich ustaleń Strategii, potencjalnie najbardziej konfliktowe środowiskowo. Strategia wprawdzie jest opracowaniem o zdecydowanie zbyt ogólnym charakterze, by na jej podstawie prognozować jakiego rodzaju działalności gospodarcze będą w gminie rozwijane i w jakiej skali, ale rozwój przedsiębiorczości może potencjalnie oddziaływać w różny sposób na praktycznie wszystkie aspekty środowiska. Obszary podmiejskie są obszarami szczególnie atrakcyjnymi dla różnego rodzaju działalności gospodarczych, stąd prawdopodobieństwo zaistnienia dużej presji inwestycyjnej można ocenić jako relatywnie duże.

Na poziomie Strategii rozwoju gminy rozważania na temat negatywnych oddziaływań mają charakter wyłącznie teoretyczny, gdyż w praktyce szereg przepisów odrębnych chroni interes ochrony przyrody, a liczne rodzaje działalności nie mogą być rozwijane w pewnych częściach gminy. Niezbędnym warunkiem realizacji przedsięwzięć gospodarczych jest wyznaczenie możliwości lokalizacji przestrzennych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (co będzie wiązać się z koniecznością aktualizacji tego opracowania), a następnie ze sporządzeniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (obecnie gmina w praktyce nie posiada przestrzeni rozwojowych z wyznaczonymi terenami pod rozwój gospodarczy). Pewne rodzaje działalności będą musiały być poprzedzone decyzją środowiskową. Tym samym pomiędzy umieszczeniem w Strategii rozwoju gminy zamiaru aktywizacji gospodarczej, a rzeczywistą realizacją inwestycji z zakresu rozwoju gospodarczego, istnieje kilka szczebli, z których na każdym prawnie zapewniana jest ochrona interesów środowiskowych. Zwłaszcza opracowanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego stwarza możliwość zabezpieczenia interesu środowiska poprzez wskazanie lokalizacji preferowanych dla rozwoju poszczególnych rodzajów działalności oraz wskazanie obszarów, które z rozwoju tych działalności powinny być wykluczone.

Potencjalne oddziaływanie aktywizacji gospodarczej na środowisko, może dotyczyć każdego z analizowanych aspektów środowiskowych i może mieć różny charakter w zależności od rodzaju danego przedsięwzięcia ale także od konkretnej lokalizacji przedsięwzięcia i jego

relacji z lokalnymi elementami środowiska. Na uwagę zasługuje fakt, że uwzględniając aspekty przyrodnicze, rozwój przedsiębiorczości praktycznie nigdy nie przynosi oddziaływań korzystnych – są to zazwyczaj różnego rodzaju i o różnym natężeniu oddziaływania negatywne, co najwyżej - oddziaływania neutralne. Pośrednio możliwe jest zaistnienie oddziaływań pozytywnych – np. zagospodarowanie obszaru pod rozwój gospodarczy może być poprzedzone rozwojem infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków, z której korzystają także inne podmioty, ale pozytywne oddziaływania mają miejsce rzadko. Oddziaływania pozytywne mogą dotyczyć przede wszystkim ludności – poprzez stworzenie miejsc pracy i likwidację (ograniczenie) zjawiska bezrobocia, które oprócz aspektów ekonomicznych, ma istotne negatywne aspekty społeczne, a także sfery dóbr materialnych (powstaje zainwestowanie o znacznej wartości), a czasem także sfery dóbr kultury – gdyż rozwój gospodarczy może wiązać się z rewitalizacją obiektów zabytkowych, ich renowacją, itp. W przypadku terenów wiejskich sytuacja taka ma miejsce stosunkowo rzadko, a dosyć często ma miejsce oddziaływanie negatywne, gdy zabudowa służąca funkcjom gospodarczym stanowi dysonans z tradycyjną zabudową wiejską i niszczy tradycyjny wiejski krajobraz.

Ze względu na podmiejski charakter gminy, należy przyjąć, że bardzo realny jest rozwój różnego rodzaju działalności, w tym także w obiektach wielkokubaturowych, albo o dużej zajętości przestrzeni, które właśnie z tych powodów lokowane są w bezpośrednim sąsiedztwie dużych miast, ale poza ich granicami („przejmowanie” tego typu przedsięwzięć jest typowym zjawiskiem w obszarach podmiejskich).

W przypadku rozwoju działalności gospodarczych należy zwrócić uwagę na dwa istotne aspekty:

- a) oddziaływania na etapie tworzenia zagospodarowania – związane procesem budowlanym i uciążliwościami typowymi dla niego, takimi jak oddziaływania na powierzchnię ziemi, oddziaływania na różnorodność biologiczną, niszczenie roślinności, zabijanie zwierząt, niszczenie środowisk bytowania gatunków, wyłączenia gleby, ruch pojazdów, emisja zanieczyszczeń, ryzyko zanieczyszczeń gruntu i wód (w tym także – substancjami ropopochodnymi), itp. Tego typu oddziaływania zależne są od skali planowanej zabudowy, ale są w zasadzie podobne bez względu na charakter późniejszej działalności. Oddziaływania związane z procesem budowlanym mają charakter czasowy i mogą mieć różne natężenie – możliwe są na przykład krótkotrwałe okresy bardzo dużych uciążliwości. Po zakończeniu procesu budowlanego, uciążliwości z nim związane, zanikają.
- b) oddziaływania związane z funkcjonowaniem danego przedsięwzięcia gospodarczego – tu zarówno natężenie oddziaływań, jak i aspekty które są im poddawane, są bardzo różne i całkowicie zależne od rodzaju prowadzonej działalności. W praktyce na etapie strategii rozwoju lokalnego nie ma możliwości oceny tego typu oddziaływań – należy jedynie zwrócić uwagę, że potencjalnie mogą być bardzo zróżnicowane, w tym – stwarzać zagrożenie dla różnych aspektów środowiska.

Obszar gminy jest w znacznej części objęty ochroną w różnej randze. Realizacja ustaleń Strategii nie powinna wpłynąć trwale negatywnie na obszary chronione, w tym na obszar włączony w system Natura 2000. Wprowadzenie ustaleń Strategii dotyczą całego obszaru

gminy (której znaczna część jest objęta ochroną) ale tezę o prawdopodobnym braku negatywnych oddziaływań, oparto na następujących przesłankach:

1. Obszary chronione są zabezpieczone przed niepożądanym oddziaływaniem realizowanych przedsięwzięć na podstawie przepisów szczególnych. W praktyce nie jest możliwe zrealizowanie w obszarze chronionym działalności (lub prowadzenie funkcji), która byłaby sprzeczna z celami ochrony lub zagrażała chronionym walorom.
2. Strategia w zasadzie nie przewiduje rozwoju działalności, które w końcowym efekcie powodowałyby trwałe i intensywne negatywne oddziaływanie na środowisko - tym samym obszary objęte ochroną, podobnie jak i pozostała część gminy, nie będą narażone na oddziaływania.
3. Znaczna część obszarów chronionych to tereny leśne, które w sposób naturalny chronione są przed możliwością rozwoju zagospodarowania.

Możliwe jest jednak wystąpienie czasowych oddziaływań negatywnych, związanych z procesami inwestycyjnymi - np. podczas prac budowlanych. Szczegółowa lokalizacja obszaru specjalnej ochrony ptaków (Żwirownia Skoki) wskazuje, że prawdopodobieństwo zaistnienia zagrożeń w tym obszarze jest bardzo małe, ale będzie na pewno dotyczyć pozostałych obszarów chronionych (w granicach parku krajobrazowego leży część miejscowości). Prawdopodobne jest na przykład płoszenie zwierząt wskutek hałasu generowanego podczas prac budowlanych, a w skrajnym przypadku nawet niszczenie siedlisk (zakłada się, że jest to uciążliwość czasowa, ponieważ możliwa jest rekonstrukcja tego typu siedlisk po zakończeniu prac – choć nie w każdym przypadku będzie możliwe dokonanie takiej rekonstrukcji).

Reasumując należy jednak stwierdzić, że ewentualne istotne oddziaływania negatywne są bardzo mało prawdopodobne.

Wpływ działań związanych z rozwojem przedsiębiorczości na ludność (w kontekście oddziaływania na zdrowie, bezpieczeństwo, warunki materialne i jakość życia) nie jest jednoznaczny, aczkolwiek należy spodziewać się przewagi następstw pozytywnych (tym bardziej, iż prawdopodobieństwo ich zaistnienia jest większe, niż teoretycznie możliwych skutków negatywnych). Zagadnienie to należy rozpatrywać w sferze przyrodniczej, społecznej i gospodarczej.

W sferze przyrodniczej należy zwrócić uwagę na fakt, iż działalności gospodarcze praktycznie zawsze oddziałują niekorzystnie na warunki zamieszkania związane ze stanem środowiska. Aczkolwiek przepisy szczególne w praktyce eliminują możliwość prowadzenia działalności i rozwijania funkcji w sposób ewidentnie szkodzących środowisku, to do ważnych oddziaływań negatywnych zaliczyć należy (oprócz emisji różnego rodzaju zanieczyszczeń), także wzmożony ruch transportowy (dotyczy dowozu surowców, wywozu produktów, dojazdów do pracy, dojazdów interesantów, itp.). Ruch ten najczęściej realizowany jest przez samochody ciężarowe, które emitują znaczne ilości zanieczyszczeń, generują ponadnormatywny hałas, ponadto stwarzają zagrożenie dla bezpieczeństwa pieszych i innych użytkowników ruchu; pośrednim skutkiem jest także niszczenie nawierzchni dróg na terenie gminy (co wpływa na ograniczenie komfortu zamieszkania). Wśród negatywnych aspektów rozwoju przemysłu należy wymienić także zajmowanie przestrzeni pod zabudowę przemysłową i tereny transportowe służące jej obsłudze. Zainwestowanie to może

charakteryzować się dużymi wysokościami i/lub znaczącymi kubaturami, oddziałuje więc na krajobraz, tworząc środowisko (otoczenie) nieprzyjazne dla mieszkańców. Tereny przemysłowe ze względu na zajmowanie znaczących powierzchni są także często istotnymi barierami przestrzennymi. Działalności gospodarcze to dziedzina w stopniu ponadprzeciętnym narażona na ryzyko katastrof i nieprzewidzianych zdarzeń. Niestety – spośród wszystkich obszarów wiejskich, strefy podmiejskie są szczególnie predestynowane do lokalizacji tego typu przedsięwzięć, stąd prawdopodobieństwo budowy obiektów o charakterze przemysłowym jest stosunkowo wysokie. Nawet przedsięwzięcia o mniejszej – lokalnej skali (bardzo powszechne w pobliżu dużych miast małe zakłady wytwórcze, warsztaty, hurtownie) mogą generować niektóre z opisanych oddziaływań – nawet jeśli ich skala będzie znacząco mniejsza od opisanej, to i tak stanowić będzie zmianę o negatywnym charakterze w stosunku do stanu obecnego.

W aspekcie społecznym należy zwrócić uwagę, iż aktywizacja gospodarcza zawsze niesie skutki pozytywne i wymierne (choć niekiedy zauważalne dopiero w okresie kilku-kilkunastu lat). Zwiększenie liczby miejsc pracy powinno przyczynić się do ograniczenia odpływu i zwiększenia napływu migracyjnego, a więc przyniesie poprawę salda migracji. Bardzo prawdopodobny jest także wzrost liczby zawieranych małżeństw i liczby urodzeń, czego niezwykle istotną konsekwencją jest poprawa struktur wieku (hamowanie postępujących procesów starzenia). Należy także spodziewać się wzrostu zapotrzebowania na ofertę edukacyjną (doksztalcanie) oraz większego zainteresowania sferą kultury i konsumpcji dóbr i usług (co jest konsekwencją spodziewanego wzrostu dochodów).

W aspekcie ekonomicznym należy zwrócić uwagę na możliwość znacznej poprawy warunków bytowych ludności, poprzez stworzenie nowych miejsc pracy, co w bezpośredni wpłynie na poziom dochodów ludności, bezrobocie i sferę ubóstwa.

Reasumując należy stwierdzić, iż ewentualne oddziaływanie działań zmierzających do rozwoju gospodarczego na mieszkańców, będzie cechowało się wystąpieniem korzyści społecznych i ekonomicznych ale przy jednoczesnym możliwym pogorszeniu stanu środowiska (zwłaszcza związanych ze zwiększeniem zanieczyszczeń, rozwojem zagospodarowania, zagrożeniami dla bezpieczeństwa).

Realizacja działań służących rozwojowi gospodarczemu będzie powodowała głównie negatywny wpływ na powierzchnię ziemi oraz krajobraz. W zakresie powierzchni ziemi wskazać należy takie aspekty jak: zajętość terenu, tworzenie barier w przestrzeni poprzez rozwój zagospodarowania, przekształcenie rzeźby terenu, wyłączenie gleb z produkcji rolnej, zanieczyszczanie gleb, a także dokonywanie przekształceń przypowierzchniowych warstw powierzchni ziemi w wyniku prac ziemnych. Rozwój funkcji gospodarczych będzie wiązał się bezpośrednio z budową nowych obiektów kubaturowych, często o znacznych rozmiarach i prostej „halowej” architekturze, źle wpływającej na krajobraz. Biorąc pod uwagę fakt, że jest to zabudowa obca dla krajobrazu wiejskiego, mogą to być zmiany odczuwalne.

Realizacja działań służących rozwojowi gospodarczemu będzie wiązała się prawdopodobnie ze zwiększonym poborem wody, czego konsekwencją będzie większa skala wytwarzanych ścieków. Oczywiście liczne działalności gospodarcze nie powodują zużycia wody znacząco większego, niż zabudowa mieszkaniowa, niemniej jednak najczęściej funkcje gospodarcze

wpływają na ten aspekt negatywnie. W przypadku tego aspektu niezwykle duże znaczenie ma charakter prowadzonej działalności i zarówno skala wytwarzania ścieków, jak też ich charakter, zagrożenie dla wód, jakie generują i inne ważne uwarunkowania, są ściśle zależne od rodzaju prowadzonej działalności. Warto zauważyć, że na terenie gminy zagadnienia ochrony wód – ze względu na stosunki wodne i warunki występowania wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych – są szczególnie ważne.

Realizacja działań służących rozwojowi gospodarczemu będzie wiązała się prawdopodobnie ze zwiększaniem emisji zanieczyszczeń powietrza. Skala i rodzaj emisji są oczywiście ściśle zależne od rodzaju prowadzonych działalności. Liczne działalności gospodarcze nie wiążą się z nadmierną emisją zanieczyszczeń lub też w praktyce w ogóle nie powodują tego typu oddziaływań. Zwiększenie emisji może wynikać zarówno z prowadzenia samej działalności, jak i ze wzmożonego ruchu komunikacyjnego (pojazdy dostawcze, pojazdy interesantów, itp. itd.). Prawdopodobna skala tego zagadnienia będzie przypuszczalnie niewielka.

Przy obecnym stanie wiedzy nie sposób ocenić skali potencjalnych oddziaływań na zasoby naturalne. Prowadzenie działalności gospodarczych może polegać na eksploatacji surowców.

Nie przewiduje się wpływu na klimat, choć każdy wzrost emisji zanieczyszczeń zwiększa ryzyko wystąpienia niekorzystnych zjawisk pogodowych przy szczególnie niesprzyjających okolicznościach – dotyczy to zagadnienia smogu, które może mieć miejsce w przypadku mglistej pogody w słabo przewietrzanych rejonach, gdzie występowałyby duża emisja zanieczyszczeń. Prawdopodobieństwo zaistnienia problemu jest bardzo małe i należy przypuszczać, że raczej spowodowane byłoby tzw. niską emisją ze starych indywidualnych urządzeń grzewczych, a nie wynikałoby z rozwoju nowej, nowoczesnej zabudowy (gdzie niezbędne jest przestrzeganie norm na etapie projektowania i realizacji przedsięwzięcia).

DZIAŁANIE:

1.5. Rozwój turystyki, w tym wykorzystanie walorów Zbiornika Włocławskiego, Lasów Gostyńsko-Włocławskich i podmiejskiego położenia.

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
0/-	0/-	+	0/-	0	0/-	0	0	0/+	+
W tabeli użyto następujących oznaczeń: (+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie (+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania									

Źródło: Analizy własne.

Rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych może powodować zróżnicowane oddziaływania na środowisko przyrodnicze. Uwzględniając predyspozycje turystyczne gminy, należy zauważyć że najważniejsze rodzaje ruchu, jakie mogą tu być realizowane to:

- turystyka i rekreacja piesza oraz rowerowa realizowana w Lasach Gostyńsko-Włocławskich (intensywność może być dosyć duża ze względu na bliskość dużego miasta, dla którego tereny te są naturalnymi terenami realizacji tych działalności – miejscem realizacji będzie przede wszystkim strefa lasów w pobliżu osiedli mieszkaniowych oraz w pobliżu większych miejscowości na terenie gminy),
- turystyka wodna realizowana na Zbiorniku Włocławskim – poziom jej rozwoju jest obecnie niezbyt intensywny – na terenie gminy w praktyce brakuje bazy do jej prowadzenia, ale potencjalne możliwości rozwoju infrastruktury istnieją i nie można wykluczyć jej realizacji,
- turystyka pobytowa realizowana w bazie o charakterze wypoczynkowym (niezbyt liczna baza rozlokowana głównie w Lasach Gostyńsko-Włocławskim – perspektywy dalszego rozwoju tego typu bazy są co najwyżej umiarkowane, ponieważ od pewnego czasu obserwuje się sukcesywny spadek zainteresowania tego typu wypoczynkiem).
- agroturystyka – szczególnie predestynowane są miejscowości leżące na terenie Lasów Gostyńsko-Włocławskich lub w strefie pogranicza lasów i terenów bezleśnych; niezbyt dobrze rozwinięta i zaledwie z umiarkowanymi perspektywami intensyfikacji,
- zabudowa letniskowa oraz drugie domy – predyspozycje podobne, jak w przypadku agroturystyki, potencjalnie może cieszyć się dosyć dużym zainteresowaniem.

Powyższy profil predyspozycji turystycznych gminy wpływa bardzo silnie na zakres oddziaływań, które mogą być generowane poprzez rozwój tych funkcji.

Rekreacja piesza i rowerowa wiąże się z wytyczeniem ścieżek (szlaków, tras) oraz ich urządzeniem (realizacja małej architektury, punktów odpoczynku, tablic informacyjnych, itp.). Zakładać należy, że na terenach cennych przyrodniczo (głównie w lasach) trasy te będą miały nawierzchnię naturalną, a nie utwardzoną. Tego rodzaju zagospodarowanie wywiera tylko minimalny wpływ na środowisko i nie powinno być oceniane jako istotne oddziaływanie. Przy okazji realizacji ruchu będzie zapewne dochodziło do dewastacji zieleni i degradacji (zaśmiecania), a także do płoszenia zwierząt, ale skalę tego typu uciążliwości należy ocenić jako relatywnie niewielką.

Rozwój turystyki wodnej będzie wymagał inwestycji w strefie brzegowej zbiornika, a więc bez wątpienia będzie stanowił negatywne oddziaływanie. Ruch jednostek pływających nie będzie stanowił istotnego oddziaływania negatywnego, ale bardzo ważnym zagadnieniem jest przeciwdziałanie nieprzewidzianym awariom, które mogłyby doprowadzić do zanieczyszczenia wód (zwłaszcza wycieki substancji ropopochodnych). Zagadnienie to jest także bardzo istotne w obrębie przystani.

Turystyka pobytowa rozwijana będzie przede wszystkim przez kontynuację działalności istniejących, nielicznych ośrodków. Nie przewiduje się znaczących oddziaływań ze względu na małą skalę ruchu. Agroturystyka oraz zabudowa letniskowa nie będą powodować istotnych oddziaływań – można je porównać do oddziaływań zabudowy mieszkaniowej, z tą jednak różnicą, że obiekty te będą funkcjonować tylko przez okres kilku miesięcy w roku.

DZIAŁANIA:

- 1.2. Poprawa kwalifikacji zawodowych ludności
- 1.3. Aktywizacja zawodowa oraz kształtowanie postaw prozatrudnieniowych
- 2.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży
- 2.2. Upowszechnienie opieki przedszkolnej
- 2.3. Upowszechnienie kształcenia ustawicznego - poprawa dostępności do szkolnictwa dla dorosłych

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobry materiał
0	0	+	0	0	0	0	0	0	+
W tabeli użyto następujących oznaczeń: (+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie (+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania									

Źródło: Analizy własne.

Powyższe działania mają na celu stworzenie lepszych warunków dostępności mieszkańców gminy do różnych form edukacji, opieki przedszkolnej oraz poprawy wykształcenia dorosłych. Działania pro-edukacyjne mają zdecydowanie prospołeczny charakter – powszechnie znana jest pozytywna korelacja pomiędzy poziomem wykształcenia a jakością życia mieszkańców, związaną na przykład z poziomem uzyskiwanych dochodów (co wpływa bezpośrednio pozytywnie także na sferę dóbr materialnych). Lepsze warunki dostępności mogą także wiązać się z poprawą bezpieczeństwa i komfortu podróży do szkoły. Poprawa poziomu wykształcenia ma także znaczenie prośrodowiskowe (w tym przypadku dostrzega się oczywisty związek wynikający ze zmian świadomości, ale trudno ocenić jego skalę) oraz w sferze dóbr kultury, gdyż większy poziom wiedzy i umiejętności praktycznie zawsze przekłada się na rozwój postaw i świadomości proekologicznej, ale także na wykorzystanie umiejętności stosowania nowocześniejszych, bardziej przyjaznych środowisku, technologii. Oddziaływania negatywne na środowisko mogą mieć miejsce w przypadku realizacji wspomnianej bazy na terenie gminy w postaci nowej zabudowy – byłyby to oddziaływania typowe dla procesu budowlanego, a więc w zakresie oddziaływań na powierzchnię ziemi, bioróżnorodność, być może powietrze, wiązałyby się prawdopodobnie z generowaniem hałasu i odpadów. Proces budowlany ma jednak charakter czasowy i po jego zakończeniu, uciążliwości te nie występują. Funkcjonowanie placówki szkolnej wiąże się z dojazdami (co

powoduje emisję spalin i wpływa na bezpieczeństwo ruchu) oraz generowaniem ścieków i odpadów – jednak skala tych oddziaływań byłaby prawdopodobnie znikoma na tle zanieczyszczeń generowanych na terenie gminy z innych źródeł. Tego typu uciążliwości miałyby miejsce także wówczas, gdyby placówka szkolna na terenie gminy rozpoczęła działalność w jakimś obiekcie adaptowanym (nie tylko w nowo wybudowanym).

Ogólnie skalę uciążliwości związanych z realizacją wspomnianych zadań należy uznać za pomijalnie małą, natomiast istotna jest duża skala ewentualnych korzyści dla mieszkańców.

DZIAŁANIA:

- 2.4. Wspieranie aktywności społecznej – rozwoju instytucji pozarządowych, organizacji, stowarzyszeń oraz inicjatyw mieszkańców o profilu kulturalnym, sportowym, społecznym
- 2.5. Rozwój działalności placówek kultury w kierunku poszerzania oferty i włączania w życie kulturalne jak największej części gminnej społeczności
- 2.6. Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej na potrzeby szkół i lokalnych społeczności
- 2.8. Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości ochrony zdrowia
- 2.11. Przygotowanie sfery usług publicznych do prognozowanego wzrostu liczebności ludności starszej

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczna, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
0	0/-	+	0	0	0/N	0	0	0	+

W tabeli użyto następujących oznaczeń:
 (+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia
 (-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia
 (0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie
 (+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia
 (N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania

Źródło: Analizy własne.

Powyższe działania mają na celu zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców i ich zaangażowania w sprawy rozwoju lokalnego oraz podnoszenie jakości funkcjonowania sfery usług publicznych. Są to działania w dużej mierze o charakterze organizacyjnym, a więc nieinwestycyjne, nie powodujące zmian w sferze zagospodarowania lub oddziaływań na środowisko. Realizacja niektórych zamierzeń może się jednak wiązać z pewnymi inwestycjami, głównie budową nowych obiektów użyteczności publicznej – zwłaszcza boisk, hal sportowych, obiektów kultury lub edukacji. Ich ewentualne oddziaływania na środowisko powinno być przedmiotem indywidualnych analiz, ale zasadniczo będzie się wiązać z samym procesem budowlanym (oddziaływania na powierzchnię ziemi, różnorodność biologiczną,

świat roślin i zwierząt, zajętość terenu, oddziaływanie na krajobraz) jak też z funkcjonowaniem (np. generowanie zwiększonego ruchu pojazdów). Paradoksalnie nawet realizacja boisk sportowych może powodować powstanie złożonych oddziaływań – zwłaszcza jeżeli stosuje się sztuczną nawierzchnię – wówczas dochodzi do znacznego ograniczenia powierzchni biologicznie czynnej i zmiany lokalnych warunków nasłonecznienia, stosunków wodnych, itp. Wszelkie działania w tej sferze mają bardzo istotny pozytywny wpływ na jakość życia mieszkańców, a pośrednio przyczyniają się do zmiany świadomości społecznej i wykształcania postaw prośrodowiskowych (korelacja pomiędzy wysoką jakością życia mieszkańców, zaangażowaniem w sprawy rozwoju lokalnego, poziomem uzyskiwanych dochodów oraz świadomością proekologiczną jest oczywista).

DZIAŁANIE:

2.7. Zapewnienie powszechnego dostępu do internetu oraz rozwój infrastruktury i usług społeczeństwa informacyjnego oraz realizacja programu typu „e-gmina” („e-urząd”)

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
0	0/(-*)	+	0	0	0/(-*)	0	0	0	+
W tabeli użyto następujących oznaczeń: (+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie (+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania *) – ewentualne oddziaływania negatywne tylko w okresie realizacji sieci									

Źródło: Analizy własne.

Powyższe przedsięwzięcie może oddziaływać negatywnie na niektóre aspekty środowiska jedynie w fazie fizycznej realizacji przedsięwzięcia – np. prac ziemnych lub budowlanych związanych z budową sieci połączeń. W praktyce uciążliwości te nie muszą zaistnieć, ponieważ będzie to zależne od wyboru technologii zapewnienia dostępu do sieci. Upowszechnienie łączności internetowych może natomiast przynieść pewne bezpośrednie i pośrednie korzyści środowiskowe. Przede wszystkim dostęp do wiedzy zazwyczaj zwiększa świadomość proekologiczną (społeczeństwa z informatyzowane zazwyczaj są „bardziej przyjazne” środowisku), ale podkreślić należy, że możliwość załatwiania części spraw za pomocą sieci, eliminuje konieczność bezpośrednich kontaktów, czyli np. ogranicza konieczność przejazdów (mniejsza emisja zanieczyszczeń, większe bezpieczeństwo). Korzyści w sferze jakości życia mieszkańców są większe – obejmują także możliwość telepracy, uzupełniania wykształcenia, załatwiania różnych potrzeb dotąd niedostępnych na

terenie gminy (np. pewne formy handlu i usług internetowych, usługi e-urząd). Skali tych pozytywnych oddziaływań także nie należy przeceniać, gdyż w praktyce będą one dotyczyć tylko części mieszkańców i to w początkowej fazie – w niewielkim zakresie (choć sytuacja będzie się poprawiać wraz z upowszechnianiem znajomości tych technologii).

DZIAŁANIA:

2.9. Tworzenie przestrzeni publicznych przyjaznych dla osób niepełnosprawnych

2.10. Rozwój działalności służących integracji i rozwiązywaniu problemów niepełnosprawnych.

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobry materiał
0	0	+	0	0	0	0	0	0	+
W tabeli użyto następujących oznaczeń: (+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie (+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania									

Zródło: Analizy własne.

Są to działania ukierunkowane na likwidację barier technicznych i architektonicznych oraz organizację działalności mających zapobiegać wykluczeniu społecznemu ludności niepełnosprawnej. Działanie ma jednoznacznie prospołeczny charakter. W sferze oddziaływań na aspekty przyrodnicze należy zauważyć, że być może niezbędne będą niewielkie inwestycje o charakterze budowlanym (przebudowy i dostosowanie obiektów użyteczności publicznej, przestrzeni wspólnych, itp.). co może powodować nieznaczne, krótkotrwałe i stałe oddziaływania na powierzchnię ziemi, różnorodność biologiczną, świat roślin świat zwierząt.

DZIAŁANIE:

2.12. Poprawa bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobry materiał

0	0	+	0	0	0	0	0	0	+
W tabeli użyto następujących oznaczeń: (+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie (+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania									

Zródło: Analizy własne.

Są to działania mające na celu poprawę bezpieczeństwa publicznego oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym – mają charakter ewidentnie prospołeczny. Mogą tu się znaleźć zarówno działania inwestycyjne (poprawa warunków lokalowych policji i straży pożarnej, fizyczne metody ograniczania prędkości lub dostępności w ruchu ale także działania inwestycyjne nie mające charakteru budowlanego - polegające na przykład na wyposażeniu służb w sprzęt i urządzenia), jak i nieinwestycyjne (np. akcje informacyjne, zmiany organizacyjne, itp.). Nie należy zakładać, by działania inwestycyjne negatywnie oddziaływały na aspekty przyrodnicze. Poprawa sprawności straży pożarnej może przyczynić się do ograniczenia strat w sferze świata roślin i zwierząt w przypadku wystąpienia pożarów lasów, ściernisk, łąk, itp.

DZIAŁANIE:

2.13. Stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych służących integracji lokalnych społeczności

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobry materiał
0	0/-	+	0	0	0/-/+	0	0	0/+	+
W tabeli użyto następujących oznaczeń: (+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie (+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania									

Zródło: Analizy własne.

Działanie to będzie miało ewidentny korzystny wpływ na jakość życia ludności ale także na walory krajobrazowe, estetykę i poprawę ładu przestrzennego miejscowości. Działanie to może się wiązać ze poprawą stanu bioróżnorodności, zwłaszcza jeśli będzie realizowane poprzez nasadzenia zieleni. W pewnych przypadkach mogą wystąpić konsekwencje negatywne, wynikające z konieczności wykonania prac ziemnych, miejscowego zniszczenia

zieleni, itp. jednak efekt końcowy tych działań w każdym przypadku powinien zmierzać do osiągnięcia korzystnego bilansu zmian w tym zakresie.

Pozytywny wpływ na sferę dóbr materialnych wiąże się ze wzrostem wartości zainwestowania (urządzone przestrzenie publiczne).

DZIAŁANIA:

3.1. Osiągnięcie właściwych standardów i zapewnienie obsługi w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków (rozwój, remonty, rozbudowa, przebudowa, podnoszenie standardu sieci i urządzeń)

3.2. Osiągnięcie właściwych standardów i zapewnienie obsługi w zakresie gospodarki odpadami

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
0/+	+	+	+	0	0/+	0	0	0	+
W tabeli użyto następujących oznaczeń: (+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie (+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania									

Źródło: Analizy własne.

Działanie mające na celu osiągnięcie właściwych standardów i zapewnienie obsługi w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków z ma charakter stricte prośrodowiskowy i ma na celu modernizację i rozbudowę systemów infrastruktury technicznej ale także zmiany technologiczne w ramach poszczególnych domostw, zmierzające do wprowadzenia nowoczesnych systemów odprowadzania, oczyszczania, względnie przydomowej utylizacji ścieków. Wspomniane działania mogą negatywnie oddziaływać na środowisko na etapie ich budowy – dotyczy to zwłaszcza prac ziemnych przy realizacji inwestycji infrastrukturalnych (degradacja gleb i świata roślin oraz zwierząt w obrębie realizacji przedsięwzięcia, hałas, emisja zanieczyszczeń, ryzyko zanieczyszczeń wód i gruntu wskutek nieprzewidzianych awarii, itp.), ale na etapie eksploatacji ich funkcjonowanie będzie wiązało się z ewidentnymi korzyściami w stosunku do stanu obecnego. Pozytywne oddziaływanie będzie wynikało z ograniczenia szkodliwości ścieków i będzie dotyczyło: wód, jakości życia ludności, oddziaływania na świat roślin i zwierząt. Pośrednio i bezpośrednio może oddziaływać na obszary chronione. W sferze materialnej, pozytywne oddziaływanie będzie polegało na wzroście wartości nieruchomości oraz wzroście wartości publicznej infrastruktury.

W związku z założeniami wojewódzkiego programu gospodarki odpadami, odpady z terenu gminy będą wywożone na międzygminny kompleks unieszkodliwiania odpadów w Machnaczu w sąsiedniej gminie Brześć Kujawski. Działania z zakresu gospodarki odpadami na terenie gminy będą więc dotyczyć przede wszystkim rekultywacji dotychczasowego składowiska, selektywnej zbiórki odpadów na terenie gminy, likwidacji dzikich wysypisk oraz budowaniu świadomości społecznej w zakresie ograniczania ilości wytwarzanych odpadów i właściwego postępowania z odpadami. Działanie ma charakter zdecydowanie prośrodowiskowy. Pozytywne oddziaływania dotyczyć będą przede wszystkim powierzchni ziemi, różnorodności biologicznej, świata roślin i świata zwierząt, w obszarach chronionych pośrednio wpłyną także na stan i potencjał tych obszarów, pośrednie oddziaływanie dotyczyć będzie wody. Ogół pozytywnych oddziaływań w sferze przyrodniczej pośrednio tworzyć będzie korzystne warunki zamieszkania a więc będzie oddziaływać także w sferze ludzi.

DZIAŁANIE:

3.3. Budowa i rozwój sieci gazowych

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobro materialne
0	0/+	+	0	+	0/-	0	0	0/+	+
W tabeli użyto następujących oznaczeń: (+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie (+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania									

Źródło: Analizy własne.

Rozwój sieci gazowych przyczynić się może do ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza wskutek wykorzystania nowoczesnych systemów grzewczych, które zastąpią przestarzałe instalacje powodujące tzw. niską emisję. Wpływa także na poprawę jakości życia mieszkańców, a niekiedy jest istotnym czynnikiem sprzyjającym rozwojowi gospodarstwu (jako paliwo, które jest dostępne, trwałe, w dużych ilościach). Efekty rozwoju sieci nie muszą być jednak spektakularne, ponieważ już obecnie powszechnie używany (np. do celów socjalno-bytowych, jak przygotowywanie posiłków, ogrzewanie wody użytkowej) jest gaz butlowy, którego uciążliwość dla środowiska jest bardzo podobna. Rachunek ekonomiczny zadecyduje jakiego rodzaju paliwa będą wykorzystywane do ogrzewania domostw, więc zapewnienie możliwości technicznych nie zawsze wiąże się z osiągnięciem zakładanych celów w zakresie wykorzystania korzyści środowiskowych. Stąd też ewentualne korzyści środowiskowe należy traktować jako potencjalnie możliwe i prawdopodobne, ale nie należy

zakładać dużej ich skali i masowego charakteru. Proces rozwoju sieci wiąże się z pewnymi istotnymi uciążliwościami - przede wszystkim pracami ziemnymi, których uciążliwość może być duża w trakcie ich wykonywania, ale bardziej trwałą konsekwencją jest często zniszczenie zieleni, której regeneracja trwać może nawet kilka lat.

DZIAŁANIE:

3.4. Rozwój proekologicznych systemów grzewczych

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
0	-	+	0	+	0/-	0	0	0/+	+
W tabeli użyto następujących oznaczeń: (+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie (+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania									

Zródło: Analizy własne.

Działanie ma jednoznacznie proekologiczny charakter i będzie wiązało się ze zmniejszeniem emisji zanieczyszczeń powietrza. Pośrednio wpłynie także na poprawę jakości życia mieszkańców, a także na sferę dóbr materialnych, gdyż rozwój tego typu infrastruktury zazwyczaj podnosi wartość nieruchomości.

DZIAŁANIE:

3.5. Rozwój elektroenergetyki oraz energetyki ciepłej wykorzystującej odnawialne źródła energii

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
0/-/+	0/+	+	0	+	-	0	0/+	0	+

W tabeli użyto następujących oznaczeń:

- (+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia
- (-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia
- (0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie
- (+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia
- (N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania

Źródło: Analizy własne.

Zagadnienie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na potrzeby elektroenergetyki oraz energetyki ciepłej jest bardzo złożone i znacznie przekracza możliwości pełnego przedstawienia w ramach niniejszej prognozy. Warto także zauważyć, że często skala oddziaływań, a nawet ich charakter (pozytywne/negatywne), mogą być zróżnicowane dla tego samego typu przedsięwzięcia w zależności od szczegółowej jego lokalizacji. Wbrew powszechnym opiniom na temat jednoznacznie czystego charakteru tak pozyskiwanej energii, jej wytwarzanie może wiązać się z szeregiem skutków negatywnych.

Paradoksalnie trzeba stwierdzić, że energetyka zawodowa bazująca na tradycyjnych paliwach (np. energetyka węglowa) nie generuje na terenie gminy praktycznie żadnych negatywnych następstw (źródła wytwarzania i emisji znajdują się z dala od granic gminy i trudno wykazać pośrednie negatywne skutki dla przyrody lub mieszkańców gminy) podczas gdy niektóre rodzaje energetyki bazującej na źródłach odnawialnych, zlokalizowanych na terenie gminy, mogą takie negatywne skutki powodować.

W ocenie oddziaływań należy zwrócić uwagę na różnice pomiędzy różnymi rodzajami odnawialnych źródeł energii. Jako zdecydowanie pozytywne działania, z których wynika istotna i szybko występująca korzyść środowiskowa przy braku istotnych oddziaływań negatywnych, należy wskazać:

- montaż indywidualnych systemów energetyki solarnej, służących na przykład do podgrzewania wody,
- wymianę tradycyjnych pieców grzewczych na instalacje emitujące mniej zanieczyszczeń, na przykład piece do spalania (lub współspalania) biomasy, zbóż, trocin,
- montaż instalacji pozwalających na wykorzystanie ciepła pochodzenia geotermalnego (tzw. pompy ciepła),
- wszelkie prace zmierzające do termomodernizacji budynków (ograniczanie strat ciepła).

Znacznie bardziej złożony charakter, w zakresie oddziaływania na środowisko mają instalacje wytwarzające energię elektryczną, takie jak siłownie wiatrowe, elektrownie wodne lub biogazownie, jak też plantacje roślin energetycznych. Skutki środowiskowe ich funkcjonowania należy zawsze oceniać indywidualnie, jednak istnieją pewne obiektywne uwarunkowania ich funkcjonowania, występujące praktycznie w każdym przypadku. Na terenie gminy Włocławek ze względów przyrodniczych (brak rzek o odpowiednich parametrach) wykluczyć należy możliwość budowy małych elektrowni wodnych, natomiast potencjalnie istnieje możliwość lokalizacji elektrowni wiatrowych, biogazowni, plantacji roślin energetycznych.

Na terenie gminy należy unikać lokalizacji elektrowni wiatrowych. Gmina nie wykazuje szczególnie korzystnych predyspozycji (spora szorstkość terenu), stąd nie należy zakładać dużego zainteresowania ze strony potencjalnych inwestorów. Podkreślić należy, że znaczna część gminy jest chroniona i taka forma zainwestowania nie powinna być wprowadzana w sąsiedztwo terenów chronionych (pogranicze parku i terenów rolnych). W sytuacji kolizji pomiędzy funkcją ochronną, a funkcjonowaniem elektrowni wiatrowych, funkcja energetyczna powinna być eliminowana. Należy zwrócić uwagę na fakt uciążliwego hałasu generowanego przez elektrownie wiatrowe, wskutek czego powinny być one znacznie oddalone od zabudowy mieszkaniowej. Coraz częściej spotyka się opinie, iż pierwotnie wskazywana odległość rzędu 500 m jest niewystarczająca wobec wzrostu wysokości masztów i mocy zainstalowanych turbin (w niektórych źródłach traktuje się nawet odległość 1000 m od najbliższej zabudowy jako niewystarczającą). Lokalizacja elektrowni wiatrowych wiąże się także z koniecznością realizacji stacji zasilania i sieci odbiorczych, czego konsekwencją jest rozdrabnianie rolniczej przestrzeni produkcyjnej (z tym wiąże się także budowa dróg technicznych i serwisowych do elektrowni) i obniżanie jej wartości dla mechanizacji rolnictwa. Lokalizacja masztów elektrowni wiatrowych ma także niekorzystny wpływ na krajobraz, choć jest to uwarunkowanie niewymierne - dotyczy sfery estetycznej. W przypadku krajobrazu podmiejskiego, przekształconego, z licznymi kubaturami i formami obcymi dla tradycyjnie wiejskiej zabudowy, elektrownie wiatrowe nie muszą być postrzegane jednoznacznie negatywnie w zakresie niszczenia krajobrazu. Obiektywnym faktem jest jednak wprowadzanie bardzo wyraźnych dominant wysokościowych, obcych w tym środowisku - wysokość masztów współczesnych elektrowni przekracza 100 m, co wraz z długością łopat wirnika, wynoszącą kilkadziesiąt metrów, czyni elektrownie wiatrowe w równinnym krajobrazie Kujaw obiektami dostrzegalnymi z bardzo dużej odległości. Przy lokalizacji elektrowni wiatrowych należy uwzględnić także tzw. strefy upadku, czyli konieczność zachowania odpowiedniej odległości od dróg, linii kolejowych oraz sieci energetycznych. Powyższe, ewidentnie niekorzystne oddziaływania, wskazują na konieczność poprzedzenia lokalizacji elektrowni wiatrowych szczegółowymi analizami dla konkretnej lokalizacji, ale jednoznacznie należy stwierdzić, że przestrzeń obszarów podmiejskich jest zbyt cenna w kontekście konieczności zapewnienia warunków dla wielokierunkowej działalności, by blokować ją inwestycjami znacznie ograniczającymi np. rozwój zabudowy mieszkaniowej oraz funkcji gospodarczych. Abstrahując od powyższego, należy unikać tego typu obiektów ze względu na inne ważne czynniki (ochrona przestrzeni rolniczej, ochrona krajobrazu, wyłączenia z racji bliskości zabudowy, dróg, itp.). Znacznie mniej negatywnych oddziaływań generują małe przydomowe elektrownie wiatrowe, produkujące energię na potrzeby indywidualnych odbiorców. Tego typu obiekty po spełnieniu szczegółowych warunków lokalizacyjnych można dopuścić do stosowania.

Funkcjonowanie biogazowni może oddziaływać negatywnie ze względu na wydzielany podczas procesu technologicznego zapach, stąd konieczne jest zachowanie odpowiednich odległości w stosunku do zabudowy mieszkaniowej. Funkcjonowanie biogazowni wiąże się z wytwarzaniem wymagających zagospodarowania odpadów, ale także wymaga stałego

dowozu substratów, co powoduje zwiększenie ruchu na drogach; niekiedy transport budzi konflikty społeczne (np. regularny przewóz gnojowicy przez miejscowości).

Plantacje roślin energetycznych nie powodują istotnych oddziaływań negatywnych, ale ze względu na fakt, że mają charakter wieloletni, powodują zajętość gruntów (wymagają gruntów wysokich klas, o dobrych warunkach wodnych – grunty takie z powodzeniem mogą być wykorzystywane do prowadzenia innych upraw wymagających dobrych warunków), które są w tym czasie wyłączone z możliwości elastycznego planowania racjonalnej gospodarki rolnej. Należy zauważyć, że niektóre gatunki roślin energetycznych są gatunkami obcymi (np. miskant, ślazier) i nie mogą być wprowadzane na obszary chronione, a wierzba energetyczna nie może być uprawiana na obszarach zmeliorowanych. Surowce energetyczne pochodzące z plantacji roślin energetycznych wymagają wstępnego przetworzenia w celu dalszego wykorzystania, ale zajmujące się tym zakłady nie wykazują szczególnie istotnych negatywnych oddziaływań na różne aspekty środowiska (bardzo małe ryzyko nieprzewidzianych awarii, niska skala oddziaływań) i mogą być lokalizowane w pobliżu terenów zamieszkałych.

DZIAŁANIA:

3.6. Podejmowanie działań na rzecz zapewnienia normatywnego standardu dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych

3.7. Osiągnięcie i utrzymanie właściwego stanu technicznego dróg gminnych. Rozbudowa systemu dróg gminnych

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobry materiał
0	0/-	+	0	+/-	0/-	0	0	0	+
W tabeli użyto następujących oznaczeń: (+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie (+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania									

Źródło: Analizy własne.

Powyższe działania dotyczą infrastruktury drogowej różnych klas technicznych zarządzanych na różnych poziomach administracyjnych (drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne), jednak w sferze oddziaływań na środowisko podziały te nie powodują znaczących różnic w zakresie ich oceny. Działania przewidują prace na rzecz osiągnięcia wysokiego stanu technicznego dróg. Odbywa się to zazwyczaj poprzez poprawę stanu istniejących dróg, polegającą na wyrównywaniu powierzchni, uzupełnianiu ubytków, poszerzaniu dróg, likwidacji kolizji z

zielenią porastającą pobocza (w tym prac porządkowe w koronach starodrzewu porastającego pobocza). Powyższe działania, służące poprawie bezpieczeństwa ruchu i komfortu podróżowania (a więc pozytywne w sferze oddziaływań na ludzi) mają więc bardzo prawdopodobny zakres niekorzystnego wpływu na zagadnienie świata roślin, a pośrednio mogą także wpływać na walory krajobrazowe (zieleń przydrożna w postaci starodrzewu jest bardzo istotnym elementem krajobrazu terenów wiejskich).

Działanie zakłada także rozbudowę sieci dróg gminnych - dotyczy to przede wszystkim budowy nawierzchni utwardzonych na niektórych odcinkach dróg gminnych - dotychczas gruntowych. Zagadnienie to nie stanowi w gminie istotnego problemu ze względu na duży udział dróg utwardzonych w dobrym stanie, a więc nie należy zakładać by ewentualne oddziaływania cechowały się dużym natężeniem i uciążliwością. Rozbudowa polegająca na zmianie rodzaju nawierzchni ma istotne skutki dla bezpośredniego otoczenia drogi - wpływa na zmianę powierzchni biologicznie czynnej, zamianę warunków odwadniania, nagrzewania, itp. Poza tym zwiększa intensywność ruchu na konkretnych modernizowanych odcinkach, choć równocześnie pozwala na zmniejszenie ruchu na innych, dotąd wykorzystywanych, drogach. Skrócenie relacji poprzez udostępnienie nowych dróg, wpływa na zmniejszenie zużycia paliw (a więc pośrednio - wielkość emisji), a także poprawia komfort podróży i bezpieczeństwo w ruchu. Działanie takie ma więc pozytywne skutki w sferze oddziaływania na ludzi, ale skutki wobec różnych aspektów środowiska mogą być zarówno pozytywne, jak i negatywne.

DZIAŁANIE:

3.8. Zwiększenie liczby połączeń w komunikacji autobusowej (PKS oraz prywatnych przewoźników) miejscowości gminy z Włocławkiem i Płockiem

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobro materialne
0	0	+	0	+/-	0	0	0	0	0/+
W tabeli użyto następujących oznaczeń: (+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie (+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania									

Źródło: Analizy własne.

Powyższe działania mają na celu zintensyfikowanie ruchu w komunikacji publicznej w celu stworzenia mieszkańcom lepszych warunków dostępu do miast – głównie Włocławka, stanowiącego najważniejsze miejsce pracy, pobierania nauki, załatwiania codziennych

potrzeb w zakresie handlu i usług. Dostępność miasta w strefach podmiejskich, gdzie zależność od działalności skupionych w miastach jest bardzo silna i dotyczy znacznej części mieszkańców, jest podstawowym czynnikiem kształtowania jakości życia mieszkańców. Obecnie dostępność Włocławka jest w ocenie części ludności – zdecydowanie zbyt niska i jest to oceniane jako bariera w podnoszeniu jakości życia mieszkańców.

Wzrost liczby połączeń w komunikacji publicznej będzie skutkował zwiększeniem emisji zanieczyszczeń powietrza oraz zwiększeniem natężenia ruchu - w ruchu drogowym oznacza to większą liczbę dużych gabarytowo autobusów, a więc większe ryzyko kolizji drogowych. Wszystkie te uciążliwości będą jednak miały stosunkowo niewielkie natężenie. Możliwość skorzystania z komunikacji publicznej tylko nieznacznie ograniczy dojazdy za pomocą transportu indywidualnego, ale korzyści w sferze społecznej wynikające z większej mobilności, są nie do przecenienia (zwłaszcza w stosunku do grup, które pozbawione są możliwości korzystania z motoryzacji indywidualnej – np. młodzieży szkolnej).

DZIAŁANIE:

3.9. Realizacja systemu ścieżek i tras rowerowych o znaczeniu komunikacyjnym i turystycznym

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
0	-/0	+	0	0/+	0/-	0	0	0	+
W tabeli użyto następujących oznaczeń: (+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie (+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia (N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania									

Źródło: Analizy własne.

Realizacja systemu ścieżek i tras rowerowych o znaczeniu komunikacyjnym i rekreacyjno-turystycznym służyć ma zaspokajaniu potrzeb mieszkańców - głównie w zakresie stworzenia warunków do bezpiecznego przemieszczania się (dojazdy do sąsiednich miejscowości - do pracy, szkół, w celu zaspokajania potrzeb w zakresie handlu, usług, itp.) oraz rekreacji dla mieszkańców gminy i sąsiedniego miasta (dla zapewnienia warunków bezpiecznego i komfortowego poruszania się po terenie gminy, zwłaszcza w obszarach atrakcyjnych – a więc głównie w lasach gostynińsko-włocławskich). Obydwa aspekty mają wyraźnie prospołeczny charakter. Warto zauważyć, że w miejscowościach wiejskich rower jest ważnym środkiem lokomocji, często wykorzystywanym przez dzieci i młodzież do dojazdów do szkół, a przez dorosłych - do dojazdów do pracy do sąsiednich miejscowości - w tym kontekście dążenie do

poprawy bezpieczeństwa (którego poziom na drogach wiejskich jest niski; warto zauważyć, że w obszarach podmiejskich ruch drogowy jest niewspółmiernie wysoki) jest zagadnieniem niezwykle ważnym i usprawiedliwiającym ponoszenie strat w zakresie niektórych innych aspektów przyrody. Realizacja dróg rowerowych może mieć - w zależności od wybranych rozwiązań technicznych - negatywne oddziaływania na pewne aspekty środowiska. Wiąże się to przede wszystkim z samym wytyczeniem i utwardzeniem dróg - najczęściej są to odrębne, wydzielone drogi (ścieżki), realizowane w pobliżu dróg udostępnionych dla ruchu motorowego - a więc ich realizacja wiąże się z wykonaniem nowej infrastruktury, dzielącej przestrzeń i ograniczającej bioróżnorodność. Może wpływać na lokalne warunki odwadniania, w skrajnych przypadkach może być barierą dla małych zwierząt. Negatywne oddziaływania mają charakter oddziaływań chwilowych - podczas prac budowlanych oraz trwałych - związanych z powstaniem trwałej nowej infrastruktury w przestrzeni. Niekiedy ścieżki rowerowe - zwłaszcza o charakterze turystycznym i rekreacyjnym, a więc prowadzone przez tereny atrakcyjne przyrodniczo lub krajoznawczo - są wytyczane poprzez adaptację i oznakowanie istniejących ścieżek, dróg, duktów leśnych (taki charakter będzie miała zdecydowana większość tras na terenach leśnych w gminie) - wówczas nie zawsze niezbędne jest ich utwardzenie i tego typu ścieżki nie powodują tak dużych uciążliwości. Należy tu jednak zwrócić uwagę na aspekt udostępniania cennych walorów przyrodniczych dla penetracji - w wyniku tej penetracji możliwa jest degradacja niektórych walorów środowiska (pomimo bardzo dużej powierzchni walorów, co teoretycznie może chronić przed koncentrowaniem presji, należy spodziewać się, że w sąsiedztwie miasta może być ona jednak duża). Korzystne warunki dla przemieszczania się za pomocą rowerów mogą skłonić część mieszkańców do rezygnacji z podróży samochodami (w ruchu lokalnym, w okresie letnim), co wpłynie na ograniczenie zużycia paliw oraz emisji zanieczyszczeń.

DZIAŁANIA:

- 4.1. Aktualizacja Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy służąca kompleksowemu określeniu kierunków rozwoju i zagospodarowania gminy
- 4.2. Sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
N	N	N	N	N	N	N	N	N	+

W tabeli użyto następujących oznaczeń:

- (+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia
- (-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia
- (0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie
- (+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia
- (N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania

Źródło: Analizy własne.

Są to działania o charakterze planistycznym, które bezpośrednio nie będą oddziaływały na środowisko, choć realizacja ich ustaleń będzie miała bardzo zróżnicowany i wieloaspektowy wpływ. Na obecnym etapie jest jednak zdecydowanie zbyt wcześnie, by rozważać potencjalne oddziaływania.

DZIAŁANIE:

4.3. Kształtowanie systemu ekologicznego gminy oraz działania prośrodowiskowe (w tym utylizacja azbestu)

Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
Obszary i obiekty chronione, w tym obszary w sieci Natura 2000	różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin	ludzi	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi i krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobro materialne
0/+	+	+	+	0/+	0/+	0	0	0	0/+

W tabeli użyto następujących oznaczeń:

- (+) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia
- (-) - realizacja strategii w tej dziedzinie spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia
- (0) - realizacja strategii w tej dziedzinie nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie
- (+/-) - realizacja strategii w tej dziedzinie może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia
- (N) – brak możliwości dokonania jednoznacznej oceny oddziaływania

Źródło: Analizy własne.

Są to działania jednoznacznie prośrodowiskowe, które powinny jednoznacznie pozytywnie wpływać na wszystkie analizowane aspekty. Zakłada się, że szczególnie pozytywne oddziaływane dotyczyć będzie różnorodności biologicznej oraz świata roślin i zwierząt.

Plaszczyzna 2. Prognoza oddziaływań na poszczególne aspekty środowiska działań planowanych w Strategii

a) prognozowane oddziaływania na obszary objęte ochroną, w tym położone w sieci NATURA 2000

Realizacja ustaleń Strategii nie powinna wpłynąć długofalowo i w końcowym efekcie negatywnie na obszary chronione. Teoretycznie możliwe jest, że konkretny proces inwestycyjny w trakcie jego przeprowadzania będzie oddziaływać negatywnie na pewne aspekty (typowe uciążliwości związane z procesem budowlanym – na bioróżnorodność,

zwierzęta, rośliny, mieszkańców) jednak po zakończeniu prac te negatywne oddziaływania powinny ustąpić, a ewentualne straty w środowisku powinny zostać zrekompensowane lub zniwelowane. Żadne z przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w Strategii, nie powinno jednak w ostatecznym rozrachunku mieć negatywnego bilansu oddziaływań.

Należy zauważyć, że obszary podmiejskie są, z racji dużej dynamiki i dużej intensywności zachodzących tu procesów, w sposób szczególnie silny narażone na antropopresję, która pośrednio dotyczyć będzie także obszarów chronionych. W strefach podmiejskich negatywne oddziaływania na obszary chronione zachodzą i często prowadzą do degradacji lub znacznego uszczuplenia walorów. Negatywne oddziaływania zachodziłyby bez względu, czy gmina ukierunkowywałaby swój rozwój w oparciu o Strategię, czy też prowadziła rozwój bez tego rodzaju planowania, ale fakt jej wdrożenia pozwala na koordynowanie działań i kanalizowanie pewnych procesów. Pod tym względem, Strategia jest opracowaniem sprzyjającym rozwojowi prośrodowiskowemu.

Tezę, że ustalenia Strategii nie będą powodować negatywnych oddziaływań na obszary chronione, opiera się na założeniach, że:

- celem Strategii w obszarach podmiejskich jest nie tyle aktywizowanie rozwoju (zazwyczaj rozwój w gminach podmiejskich jest wystarczająco intensywny), co jego selektywne stymulowanie w kierunku wyboru kierunków preferowanych, przy założeniu, że podstawowym aspektem są tu mieszkańcy (a więc priorytetem jest zapewnienie wysokiej jakości życia ludności),
- Strategia jest tylko podstawą – określa ogólne ramy rozwoju gminy – proces planistyczny, który doprowadzi do realizacji konkretnych zamierzeń jest złożony i na każdym jego etapie realizuje się interes ochrony przyrody (a interes obszarów prawnie chronionych jest szczególnie eksponowany); ponadto proces planistyczny z założenia ma służyć porządkowaniu struktur i optymalizacji zachodzących przekształceń – a więc z założenia ma charakter prośrodowiskowy.

b) prognozowane oddziaływania na różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin

Realizacja ustaleń Strategii bez wątpienia wpłynie negatywnie na różnorodność biologiczną, świat zwierząt i roślin, ale oddziaływania takie miałyby miejsce także wówczas, gdyby celem Strategii nie był rozwój funkcjonalny i przestrzenny strefy podmiejskiej. Procesy inwestycyjne w sąsiedztwie dużych miast są procesem całkowicie naturalnym – w praktyce wobec bardzo dużej presji społecznej, nie ma możliwości ich eliminacji. Strategia zakłada podejmowanie działań mających na celu ich racjonalizację, co bez wątpienia może ograniczyć zasięg przestrzenny i natężenie tych oddziaływań – tak więc paradoksalnie - pomimo iż realizacja ustaleń Strategii będzie sprzyjać powstawaniu negatywnych oddziaływań w sferze świata roślin i zwierząt, to rozwój strefy podmiejskiej w sposób planowany i skoordynowany będzie ograniczał ich uciążliwość.

Charakter oddziaływań będzie zróżnicowany. Na obszarach rozwoju zabudowy, dotąd będących terenami rolnymi, nastąpi zamiana niezbyt dużej i całkowicie antropogennej bioróżnorodności na inny rodzaj bioróżnorodności - wynikającej z planowanego urządzenia

terenów zieleni ozdobnej i izolacyjnej. Zieleni urządzona przy zabudowie mieszkaniowej zazwyczaj cechuje się bardzo dużą różnorodnością gatunkową, aczkolwiek jej wartość jest dyskusyjna, gdyż są to często gatunki obce, a ponadto podlegają one częstym (nawet corocznym) zmianom wskutek prac pielęgnacyjnych. Tego typu oddziaływania będą więc powodowały skutki o relatywnie małej skali, występujące lokalnie, a jak stwierdzono często równolegle wystąpią skutki pozytywne o porównywalnej (lub nawet większej) skali.

Niekorzystne oddziaływania mogą zaistnieć w wyniku rozwoju funkcji rekreacyjnych i turystycznych – wskutek antropopresji na tereny leśne – dotyczyć to będzie niszczenia zieleni, płoszenia zwierząt, zanieczyszczania lasów oraz na wody, gdzie w wyniku nieprzewidzianych zdarzeń i awarii może dojść do degradacji wód (w największym stopniu zagrożenie to dotyczy rozwoju turystyki wodnej na Zbiorniku Włocławskim).

Największa ilość oddziaływań negatywnych będzie skutkiem prac budowlanych związanych z realizacją inwestycji (co w obszarach podmiejskich będzie zjawiskiem częstym, wręcz powszechnym) - jest bardzo prawdopodobne, że w ich wyniku ograniczona zostaje przestrzeń biologicznie czynna, że następuje niszczenie roślinności i płoszenie zwierząt. Są to zresztą najczęściej albo oddziaływania krótkotrwałe (np. płoszenie zwierząt poprzez hałas w miejscu realizacji przedsięwzięcia), albo tylko okresowe (np. zniszczoną zieleni można zrekonstruować). Niekiedy w wyniku realizacji inwestycji następuje „zamiana” bioróżnorodności - stan pierwotny zostaje zamieniony wraz z realizacją zieleni urządzonej (często o większej różnorodności, ale bazującej na gatunkach obcych). Są to wówczas oddziaływania niejednoznaczne w ocenie.

Jednocześnie jednak, nie negując możliwości wystąpienia oddziaływań negatywnych, należy zauważyć, że w wyniku realizacji ustaleń Strategii wystąpi szereg skutków pozytywnych - głównie o charakterze pośrednim, gdyż liczne ustalenia Strategii mają jednoznacznie prośrodowiskowy charakter, co skutkować będzie także występowaniem lepszych warunków funkcjonowania roślin lub bytowania zwierząt (np. pośrednie skutki realizacji kanalizacji, prac modernizacyjnych w zakresie systemów grzewczych, itp.).

c) prognozowane oddziaływania na ludzi

Ogół działań zapisanych w Strategii ma na celu poprawę szeroko rozumianej jakości życia i w ujęciu długofalowym każdy z celów i każde z działań, będzie oddziaływać na ludność pozytywnie. Oddziaływanie to ma być skutkiem tworzenia warunków do atrakcyjnego zamieszkania, podejmowania pracy, poprawy jakości kształcenia, poprawy funkcjonowania sektora publicznego (w tym w zakresie kultury, sportu i rekreacji), poprawy wyposażenia w infrastrukturę techniczną, poprawę dostępności do Włocławka (jako głównego ośrodka obsługi). W praktyce Strategia dotyczy więc w sposób pozytywny każdego aspektu jakości życia (praca, nauka, zaspokajanie różnorodnych potrzeb, wypoczynek, warunki zamieszkania). Oddziaływania negatywne mogą mieć miejsce przede wszystkim podczas prac budowlanych związanych z realizacją inwestycji i będą miały charakter wyłącznie okresowy oraz będą ograniczone przestrzennie (do obszarów realizacji tych przedsięwzięć). Teoretycznie możliwe jest występowanie oddziaływań negatywnych, związanych z funkcjonowaniem pewnych nowo zrealizowanych obiektów – ale ryzyko takie powinno być wykluczone na etapie prac

planistycznych (sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego) oraz projektowych (szczegóły dotyczące funkcjonowania danego przedsięwzięcia).

Oczywiście strefa podmiejska, ze względu na bardzo dużą intensywność procesów społeczno-gospodarczych, stwarza wyższe ryzyko powstawania uciążliwości dla mieszkańców – wynikających głównie z dużego ruchu komunikacyjnego, nagromadzenia osadnictwa, rozwoju działalności gospodarczych (generowanie hałasu, zanieczyszczeń powietrza, zajętość terenu, utrata walorów naturalnego krajobrazu, powstawanie wrażenia dyskomfortu związanego ze zbyt dużym nagromadzeniem zainwestowania, itp.). Jednak rozwój strefy podmiejskiej postępowałby niezależnie od ustaleń Strategii i wspomniane uciążliwości bez wątpienia miałyby miejsce nawet gdyby stymulowanie rozwoju podmiejskiego nie było celem Strategii. Tymczasem Strategia jako jedno z głównych zadań, ma na celu kanalizowanie tych procesów, a więc także ograniczanie niekontrolowanego charakteru spodziewanych oddziaływań.

d) prognozowane oddziaływania na wodę

Działania zapisane w Strategii w większości nie będą oddziaływać na jakość wód powierzchniowych i podziemnych lub też oddziaływania będą mieć małe natężenie i nie będą istotne. Wyjątkiem jest, mający jednoznacznie pozytywny charakter i to o wyraźnie dostrzegalnej skali, rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w wyniku czego ograniczona zostanie wielkość zrzutu ścieków do gruntu i wód powierzchniowych.

Teoretyczny wpływ negatywny możliwy jest w związku z wykonywaniem robót budowlanych (zanieczyszczenia pochodzące z maszyn, itp.) lub może wynikać z nieprzewidzianych sytuacji awaryjnych (katastrof, itp.), ale w obydwu przypadkach miałyby charakter incydentalny. Warto jednak zauważyć, że w obszarach podmiejskich intensywność tego typu procesów (ruch budowlany, przewozy o charakterze lokalnym i o charakterze tranzytowym) jest znacznie większa, niż w obszarach tradycyjnie wiejskich, stąd ryzyko zagrożeń – wyraźnie wyższe.

Potencjalnie niebezpieczną funkcją dla czystości wód może być rozwój turystyki na Zbiorniku Włocławskim. Wprawdzie środowisko „wodniaków” znane jest z troski o stan wód, ale zwiększenie intensywności użytkowania różnego rodzaju jednostek motorowych, a także wprowadzenie do portów i przystani substancji ropopochodnych (głównie paliw) oraz ustanowienie bazy sanitarnej (toalety) i gastronomicznej w przystaniach, zawsze zwiększa ryzyko powstania nieprzewidzianych wypadków i awarii mogących skutkować powstaniem wycieków i zanieczyszczeń. Ich szkodliwość potencjalnie może być bardzo duża.

e) prognozowane oddziaływania na powietrze

Realizacja ustaleń Strategii może wpłynąć na jakość powietrza. Negatywne oddziaływania wynikać będą przede wszystkim ze zwiększenia skali ruchu pojazdów oraz znacznego zwiększenia liczby zabudowy (aczkolwiek w praktyce każdy współcześnie sporządzany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nakazuje stosowanie proekologicznych technologii grzewczych - o małej skali emisji), a być może także prowadzenia niektórych działalności gospodarczych. Będą to jednak oddziaływania o bezwzględnie bardzo małej skali

– w praktyce nieodczuwalne. Pozytywny wpływ przyniesie ewentualna wymiana systemów grzewczych na nowoczesne, cechujące się niższą emisją zanieczyszczeń (w skali gminy nie będzie to miało znaczenia ze względu na małą skalę, ale obecnie lokalnie przy niesprzyjających warunkach pogodowych zdarzają się zjawiska o charakterze smogu, które dzięki tym rozwiązaniom mogą zostać wyeliminowane).

f) prognozowane oddziaływania na powierzchnię ziemi oraz krajobraz

Realizacja ustaleń Strategii z dużym prawdopodobieństwem wpłynie na powierzchnię ziemi oraz na krajobraz i będą to w przewadze oddziaływania negatywne. Strefy podmiejskie są obszarem wzmożonej działalności inwestycyjnej, stąd oddziaływania wystąpią tu w dużo większym natężeniu, niż na obszarach o tradycyjnie wiejskim charakterze, gdzie presja inwestycyjna jest mniejsza.

Wszelkie prace ziemne będą wpływać niekorzystnie na powierzchnię ziemi. Bardzo prawdopodobne są zniszczenia gleby oraz wyłączenia gruntów z produkcji rolnej, choć tego rodzaju oddziaływania będą miały charakter wybitnie lokalny.

Zmiany negatywne w krajobrazie wynikać mogą przede wszystkim z utraty charakteru krajobrazu typowo wiejskiego, jaki obecnie wciąż obserwuje się w pewnych częściach gminy i zastępowaniu go krajobrazem zabudowanym. Z drugiej strony sąsiedztwo miasta tak dużego jak Włocławek już obecnie w znacznym stopniu wpływa negatywnie na walory krajobrazowe i przynajmniej w części gminy walory te nie mają wielkiej wartości. Warto zauważyć, że noworealizowana zabudowa mieszkaniowa o charakterze podmiejskim często charakteryzuje się bardzo atrakcyjną formą, jednak straty w krajobrazie wynikają już z samego jej wprowadzenia w otwarty teren. Bez wątpienia mało atrakcyjne są zabudowania służące funkcjom gospodarczym, a te w obszarach podmiejskich są bardzo częste. Realizacja przedsięwzięć gospodarczych wielkokubaturowych, a zwłaszcza realizacja elektrowni wiatrowych, wpłynęłaby bardzo negatywnie na obecny stan, w praktyce niszcząc charakter krajobrazu. Należy szczególnie przeciwdziałać tego typu przedsięwzięciom. Jednak szereg przedsięwzięć inwestycyjnych w zasadzie nie wpłynie na krajobraz, gdyż będą one zlokalizowane w ramach istniejącej zabudowy miejscowości i ze względu na formę i wielkość, nie będą się eksponować. Pewne pozytywne zmiany w krajobrazie mogą natomiast zająć skutek poprawy estetyki zabudowy, czy przestrzeni publicznych,

g) prognozowane oddziaływania na klimat

Realizacja ustaleń Strategii nie wpłynie w sposób możliwy do odnotowania, na klimat.

h) prognozowane oddziaływania na zasoby naturalne

Realizacja ustaleń Strategii nie wpłynie w sposób możliwy do odnotowania, na zasoby naturalne.

i) prognozowane oddziaływania na zabytki

Gmina Włocławek nie należy do obszarów o szczególnie dużej liczbie lub szczególnie dużej wartości obiektów środowiska kulturowego, co wskazuje, że ten aspekt środowiska nie jest w ocenie oddziaływań tak istotny, jak w innych obszarach bogatych w zasoby. Przy małej

liczbie obiektów dziedzictwa kulturowego znacznie łatwiej jest zapewnić ich ochronę przed niekorzystnymi oddziaływaniami procesów społeczno-gospodarczych (między innymi dzięki większej elastyczności planowania i możliwościach wyboru rozwiązań alternatywnych – w przypadku dużego nasycenia cennymi obiektami nie zawsze jest to możliwe i występuje wówczas potencjalny lub realny konflikt pomiędzy funkcją ochronną a aspiracjami rozwojowymi).

Procesy rozwoju społeczno-gospodarczego, prowadzące do wzrostu zamożności mieszkańców oraz zasobności budżetu gminy, zazwyczaj mają korzystny wpływ na sferę ochrony dziedzictwa kultury – wśród mieszkańców wykształca się (podobnie jak w przypadku zagadnień przyrodniczych) postawa zmierzająca do zachowania i ochrony walorów (związana także z większym zainteresowaniem tą problematyką), natomiast gmina może większe środki przeznaczać na działania w celu konserwacji lub restauracji zabytków.

Rozwój infrastruktury zasadniczo pozytywnie oddziałuje na sferę zabytków poprzez zmniejszanie różnego rodzaju oddziaływań (zwłaszcza emisji zanieczyszczeń powietrza).

Ogólna aktywizacja gospodarcza może mieć zarówno wpływ pozytywny jak i negatywny. Obiekty zabytkowe są często adaptowane na funkcje gospodarcze (np. biurowe), co pozwala na ich restaurację, ale jednocześnie duża presja inwestycyjna powoduje, że są one przekształcane lub zmienia się ich otoczenie. Istotnym zagadnieniem jest zatracanie typowo wiejskiego charakteru krajobrazu, cech przestrzeni i zabudowy wskutek rozwoju społeczno-gospodarczego. W tym kontekście ustalenia Strategii będą przyspieszać te negatywne procesy.

Reasumując, należy stwierdzić, że ustalenia strategii wpłyną na sferę dziedzictwa kultury w stosunkowo małym stopniu. Ewentualne oddziaływania będą miały zarówno pozytywny, jak i negatywny charakter, choć należy zakładać przewagę oddziaływań pozytywnych.

j) prognozowane oddziaływania na dobra materialne

Ogół ustaleń Strategii przyczyni się do wzrostu wartości dóbr materialnych - będzie to dotyczyło wszystkich rodzajów własności. W sferze komunalnej nastąpi wzrost zainwestowania w sferze infrastruktury i przestrzeni publicznych, w sferze mieszkańców - będzie dotyczył wzrostu zamożności i będących tego konsekwencją inwestycji w zakresie nieruchomości i wyposażenia mieszkań, w sferze przedsiębiorców - będzie wynikiem poczynionych inwestycji. Bez wątpienia rozwój gospodarczy będzie skutkował zwiększeniem dochodów budżetu gminy, co poprawi możliwości inwestycyjne – część z nich może mieć charakter proekologiczny. Spodziewany jest także dalszy wzrost wartości gruntów rolnych, choć nie zawsze będzie to bezpośrednio wynikało z realizacji ustaleń Strategii (pośrednio może być związane z poprawą warunków prowadzenia gospodarki rolnej). Wszystkie wymienione wcześniej procesy w strefach podmiejskich zachodzą zawsze w dużym natężeniu i przyjmują wartości większe, niż w obszarach o mniejszej presji inwestycyjnej.

Plaszczyzna 3. Spodziewane efekty synergiczne oddziaływań na środowisko

Poniżej przedstawiono spodziewane oddziaływania, które mogą wystąpić jako efekt jednoczesnej realizacji różnych działań Strategii. Tak w jak w planowaniu rozwoju gminy

spodziewane jest zaistnienie efektu synergii, czyli uzyskania korzyści rozwojowych w wyniku realizacji różnych przedsięwzięć, większych, niż tylko wynikających z sumy korzyści spodziewanych przy realizacji z każdego z tych przedsięwzięć (a więc spodziewane jest uzyskanie efektu dodatkowego), tak w przypadku oddziaływań na środowisko mogą zaistnieć skutki większe niż miałyby to miejsce, gdyby zsumować efekty procesów zachodzących niezależnie – należy zauważyć, że zagadnienie to dotyczy zarówno wpływu pozytywnego, jak i negatywnego.

a) funkcjonowanie gminy jako strefy podmiejskiej miasta

Jak wcześniej wspomniano, wszelkie procesy społeczno-gospodarcze zachodzą na terenie gminy Włocławek w znacznie bardziej intensywnym stopniu niż na terenie innych gmin wiejskich. Wynika to z sąsiedztwa gminy z miastem Włocławek. Dodatkowo pewne trendy są wyłączną specyfiką gmin o charakterze podmiejskim (np. trendy demograficzne).

Dlatego zaistnienie skumulowanych efektów realizacji działań Strategii może dość łatwo wystąpić, również w zakresie oddziaływania na poszczególne aspekty środowiska.

Dodatkowe efekty, trudne do wyraźnego określenia na tym etapie, mogą w pierwszym rzędzie wystąpić w odniesieniu do ludzi i dóbr materialnych. Wynika to z zakładanego w Strategii, rozwoju przedsiębiorczości wynikającego z sąsiedztwa Włocławka. Następstwem będzie wzrost zatrudnienia i ogólnej zamożności społeczeństwa. Wzrosną również dochody gminy, która w większym stopniu będzie mogła kontrolować właściwe ukierunkowanie zaplanowanych działań (również w sferze społecznej i ładu przestrzennego). Większe środki pozwolą również na lepszą opiekę nad zabytkami. Kolejnym dodatkowym efektem może być pozytywne oddziaływanie na wody; jednym z priorytetów w relacjach z miastem Włocławek jest współpraca w zakresie organizacji gospodarki wodno-ściekowej, co pośrednio przyczyni się do zmniejszenia presji działalności człowieka na wody powierzchniowe i podziemne.

Z potencjalnych efektów negatywnych kreują się następujące potencjalne zagrożenia, które mogą wystąpić w charakterze synergicznym: niekorzystne zjawiska w zakresie różnorodności biologicznej (rośliny i zwierzęta) oraz powierzchni ziemi i krajobrazu. Gwałtowny rozwój gospodarczy zawsze niesie potencjalne zagrożenia dla szeroko pojętej bioróżnorodności. Nowe obiekty (często wielkopowierzchniowe) mogą przecinać lokalne ciągi ekologiczne, zubażać szatę roślinną oraz utrudniać migrację zwierząt. Monotonny i jednorodny styl architektoniczny budynków o funkcji produkcyjnej i usługowej może stanowić poważną dysharmonię w krajobrazie. Dlatego ważne jest, aby z rozwagą podejść do działań zmierzających do tworzenia nowych terenów produkcyjnych i usługowych. Należy w porę przewidywać i szybko likwidować wszelkie oznaki kumulacji niekorzystnych zjawisk, które mogą trwale i bezpośrednio wpłynąć na środowisko.

b) rozwój społeczny

Podobnie jak pierwsze zagadnienie, największy efekt synergiczny spodziewany jest w odniesieniu do ludzi i dóbr materialnych. Wynika to ze zbieżności zawartych w nich zagadnień. W pewnym sensie prawidłowy rozwój społeczny będzie następstwem funkcjonowania gminy Włocławek jako strefy podmiejskiej miasta.

Jednak w przeciwieństwie do pierwszego zagadnienia, nie przewiduje się żadnych skumulowanych, dodatkowych efektów negatywnych na poszczególne aspekty środowiska. Rozwój społeczny w gminie Włocławek wg ocenianej Strategii będzie dotyczył wszystkich najważniejszych zagadnień: od oświaty i ochrony zdrowia, poprzez rynek pracy, aż do zagadnień związanych ze sportem, rekreacją i działalnością organizacji non profit. Działania społeczne w swoich zamierzeniach w żadnym stopniu nie szkodzą poszczególnym aspektom środowiska, a wręcz, w mniej lub bardziej pośredni sposób, pomagają w jego ochronie (edukacja, podnoszenie świadomości społecznej poprzez wspieranie inicjatyw obywatelskich, działalność kulturalna itd.).

c) rozwój infrastruktury technicznej

Jest to jedno z bardziej złożonych zagadnień, jeśli chodzi o ocenę dodatkowych efektów na poszczególne aspekty środowiska. Z jednej strony rozwój infrastruktury technicznej niewątpliwie powoduje ingerencję w niektóre elementy środowiska, przynajmniej na etapie samych inwestycji, z drugiej jednak strony jego celem jest zmniejszenie oraz łagodzenie skutków antropopresji na jego poszczególne komponenty. Jest to zagadnienie szczególnie istotne w przypadku terenów o charakterze podmiejskim. W szczególności dotyczy to wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza i różnorodności biologicznej.

Dlatego w dłuższej perspektywie czasowej należy ocenić, że pozytywny efekt synergii wystąpi w odniesieniu do w/w aspektów. Należy się również spodziewać (podobnie jak w przypadku dwóch powyższych zagadnień) pozytywnego oddziaływania na ludzi i dobra materialne.

d) rozwój funkcji turystyki i rekreacji

Zagadnienie to wpłynie niewątpliwie w dużym stopniu na ludzi i dobra materialne. I tutaj w pierwszym rzędzie należy spodziewać się skumulowania pozytywnych i dodatkowych efektów działań. W pośredni sposób wystąpi również pozytywne oddziaływanie na zabytki (wykorzystanie do promocji i funkcji turystycznej).

Niekontrolowany rozwój turystyki i rekreacji może również powodować skumulowane efekty negatywne (o trudnym do określenia stopniu intensywności). Dotyczy to przede wszystkim: wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza, różnorodności biologicznej. W mniejszym stopniu może to również dotyczyć obszarów chronionych, w tym obszaru Natura 2000.

Turystyka jest bardzo newralgiczną gałęzią gospodarki w kontekście jej oddziaływania na środowisko. Niezwykle istotne więc utrzymanie (często dość chwiejnej) równowagi pomiędzy wykorzystaniem gospodarczym walorów środowiska, a funkcjonowaniem mechanizmów i narzędzi jego ochrony.

Należy jednak podkreślić, że Strategia nie zakłada na terenie gminy Włocławek rozwoju turystyki na masową skalę: „Ruch turystyczny w gminie będzie zauważalny, ale turystyka nie będzie miała większego znaczenia ekonomicznego” (Rozdział II, ‘Wizja rozwoju gminy’, str. 25). Z jej zapisów wynika, że turystyka będzie miała nieintensywny charakter o cechach rekreacyjno-podmiejskich.

Podsumowując powyższe analizy można stwierdzić, że największe szanse na wystąpienie dodatkowych, pozytywnych efektów poszczególnych działań (efektu synergii) kreują się w odniesieniu do ludzi i dóbr materialnych. W mniejszym stopniu dodatkowe, pozytywne efekty mogą wystąpić w odniesieniu do wód powierzchniowych i podziemnych oraz zabytków. Natomiast splot niekorzystnych czynników może spowodować kumulację negatywnych oddziaływań na różnorodność biologiczną.

4.3. Główny cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym oraz ich uwzględnienie podczas opracowywania projektu Strategii

Polityka ochrony środowiska jest jedną z polityk wspólnotowych Unii Europejskiej o charakterze horyzontalnym. Jej zakres obejmuje wszystkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego.

Podstawowym dokumentem w zakresie ochrony środowiska ustanowionym przez Unię Europejską jest **VI Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska „Środowisko 2010: nasza przyszłość nasz wybór**. Wyznacza on ramy strategicznej polityki wspólnotowej na okres 10 lat (lata 2001 – 2010)

W założeniu VI Program Działań określa priorytetowe pola działania w dziedzinie ochrony środowiska, co pozwoli na skuteczną odpowiedź zarówno na wyzwania stawiane w wymiarze całego globu, jak i na określone problemy napotkane na szczeblu wspólnotowym, krajowym, regionalnym czy lokalnym. Powyższe pola działania ujęto w ramy kilku strategii tematycznych: m.in. dot. ochrony gleby, ochrony i zachowania środowiska morskiego, zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, środowiska miejskiego, zarządzania zasobami naturalnymi, utylizacji odpadów. Do głównych priorytetów w okresie funkcjonowania programu zaliczono następujące zagadnienia:

- zmiana klimatu,
- przyroda i zróżnicowanie biologiczne,
- środowisko naturalne, zdrowie i jakość życia,
- zasoby naturalne i odpady.

Cele Programu wyznaczono w oparciu o założenie rozdzielania nacisków między ochroną środowiska a wzrostem gospodarczym. Chodzi m.in.: o zasadę „zanieczyszczający płaci”, zasadę ostrożności, działania zapobiegawcze oraz zasadę usuwania zanieczyszczenia u źródła. Szczególną wagę przykładają się do tematyki zmian klimatycznych, co wiąże się z wypełnianiem zobowiązań Unii Europejskiej związanych z ratyfikacją Protokołu z Kioto. Jako szczególnie istotne wymienia się m.in.: wspieranie praktyk i technik ekologicznie efektywnych w przemyśle, wspomaganie MŚP w modernizacji oraz wspieranie efektywności energetycznej (ogrzewanie, bieżąca woda w budynkach).

Podstawowym dokumentem krajowym w zakresie ochrony środowiska jest **„Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”** opracowana przez Radę Ministrów i przyjęta uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 maja 2003 r. (Monitor Polski Nr 33, poz. 433). Jest ona uszczegółowieniem i aktualizacją „II Polityki ekologicznej państwa”. Dokument określa cele i zadania o

charakterze systemowym ważne dla stworzenia warunków do wykonywania ochrony środowiska. Jako podstawowy warunek skutecznej realizacji polityki ekologicznej państwa wymienia respektowanie zasady zrównoważonego rozwoju w strategiach i politykach w poszczególnych dziedzinach gospodarowania. Wśród metod realizacji w ramach polityk sektorowych priorytet będzie miało stosowanie tzw. dobrych praktyk gospodarowania i systemów zarządzania środowiskowego, które pozwalają kojarzyć efekty gospodarcze z efektami ekologicznymi. Polityka wskazuje na potrzebę racjonalnego wykorzystywania surowców, materiałów, wody i energii oraz do coraz większego rozwoju energetyki odnawialnej. Jednym z celów polityki ekologicznej jest zapobieganie zagrożeniom zdrowia w środowisku i ograniczenie ryzyka dla zdrowia wynikające z narażenia na szkodliwe dla człowieka czynniki środowiskowe. Za istotną uznaje się również poprawę jakości powietrza atmosferycznego oraz klimatu akustycznego, ochronę przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych i poważnymi awariami przemysłowymi, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz uporządkowanie gospodarowania odpadami.

Wśród celów średniookresowych do 2010 r. w/w Polityki, istotnych dla analizowanej Strategii można wymienić:

- budowa oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji zbiorczej,
- opracowanie i wdrożenie, zintegrowanego systemu zarządzania energią i środowiskiem, ze względu na dominujący w Polsce udział obiektów i urządzeń spalania paliw w wytwarzanych ładunkach SO₂, CO₂, pyłu oraz NO_x (uznawanych dodatkowo za najważniejszy prekursor ozonu przyziemnego), dotyczy to w szczególności sektorów takich jak: sektor komunalny, przemysł mineralny i budownictwo, przemysł chemiczny, transport, komunikację i indywidualne korzystanie z pojazdów mechanicznych,
- poprawa stanu czystości wód powierzchniowych (płynących, stojących i morskich).

Zasada zrównoważonego rozwoju, tak istotna z punktu widzenia celów ochrony środowiska jest potraktowana przez Autorów Strategii w sposób horyzontalny, choć nigdzie nie jest wymieniona wprost. Zamierzenia Strategii odnoszą się do konkretnych zapisów obowiązującej Polityki Ekologicznej Państwa m.in.: odnośnie budowy kanalizacji sanitarnej. Również wspomniane wyżej problemy zanieczyszczenia powietrza (co można odnieść do głównych celów związanych z zapobieganiem zmianom klimatu) są ujęte w trzecim Obszarze działań (działania: „Budowa i rozwój sieci gazowych”, „Rozwój proekologicznych systemów grzewczych”, „Rozwój elektroenergetyki oraz energetyki ciepłej wykorzystującej odnawialne źródła energii”).

Realizacja zamierzeń Strategii może rodzić pewne konflikty, o których wspomnieli zresztą Autorzy Strategii w jednym z dwóch priorytetów rozwoju gminy, które były głównym wyznacznikiem określenia obszarów działań. Podkreślono tutaj, że gminy podmiejskie są często miejscem nagromadzenia konfliktów przestrzennych oraz występowania zagrożeń dla środowiska, dlatego niezbędna jest skoordynowana polityka wyprzedzająca, która może w porę reagować na ewentualne sytuacje problemowe.

Reasumując, po analizie nadrzędnego celu rozwoju, priorytetów rozwoju oraz obszarów działań, Strategia Rozwoju Gminy Włocławek na lata 2009-2020 jest bezpośrednio lub

pośrednio zbieżna z celami zarówno krajowej jak i wspólnotowej polityki ochrony środowiska.

4.4. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym na obszar Natura 2000

Kompensacja przyrodnicza to procedura zdefiniowana w ustawie Prawo Ochrony Środowiska jako "zespół działań (...) prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównania szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych". Zgodnie z ustawą z dn. 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody procedura ta stosowana jest w przypadku realizacji planu lub przedsięwzięcia, który może mieć negatywny wpływ na siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony lub zaprojektowany obszar Natura 2000.

Zagadnienie kompensacji powinno być przedmiotem szczegółowych analiz na etapie procedury oceny oddziaływania na środowisko, wykonywanej w związku z realizacją konkretnych przedsięwzięć.

Odnosząc się do rozwiązań mających na celu zapobieganie i/lub ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, należy zwrócić uwagę na specyfikę opracowania, jakim jest Strategia Rozwoju Lokalnego. Analizowana Strategia jest opracowaniem o bardzo ogólnym charakterze, mającym na celu wskazanie celów rozwoju gminy, ale przede wszystkim w drodze uporządkowania i skonkretyzowania poszczególnych zamierzeń rozwojowych. Strategia stanowi pierwszy etap planowania rozwoju, na którym jest zdecydowanie zbyt wcześnie, by można rozważać szczegóły przewidywanych przedsięwzięć, a tym samym nie jest możliwe poszukiwanie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko (kolejne etapy to studium uwarunkowań oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – jednak nawet one nie muszą określać dokładnych szczegółów przedsięwzięć, które będą realizowane; w praktyce nawet na etapie sporządzania mpzp nie zawsze możliwe jest przybliżenie spodziewanych oddziaływań i są one możliwe do identyfikacji dopiero na etapie przygotowywania dokumentacji konkretnych inwestycji). Dopiero posiadając wiedzę o szczegółach zamierzeń, możliwe jest prowadzenie tego typu analiz. Warto jednak podkreślić, że w Strategii nie znajduje się ustaleń, które z założenia stanowiłyby istotne zagrożenie i już na etapie sporządzenia Strategii pożądane byłoby ich zaniechanie. Ustalenia Strategii obejmują całość problematyki istotnej dla rozwoju gminy i dotyczą zarówno działań o charakterze ogólnym, jak i bardzo konkretnych – ale nie zawsze ściśle związanych z przestrzenią gminy (część to zadania kierowane do mieszkańców, nie wpływające na zmiany zagospodarowania). Sprawiają one wrażenie całościowego podejścia do problemu, i jak się wydaje, uwzględniają zapobieganie i/lub ograniczanie ewentualnych negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze i kulturowe.

Na obecnym, bardzo ogólnym etapie, zwraca się tylko uwagę na konieczność maksymalnego zastosowania – podczas realizacji poszczególnych przedsięwzięć – następujących zasad

mających na celu maksymalną ochronę zasobów przyrody, zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem wdrażania ustaleń Strategii:

- konieczność racjonalnego wykorzystania zasobów, w tym dążenia do zachowania w stanie niezmienionym maksymalnie dużej części terenów zielonych, w tym zwłaszcza zadrzewień i zakrzaczeń oraz cieków i zbiorników wodnych w rejonach realizacji inwestycji,
- konieczność ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed wyłączeniem z produkcji, dzieleniem, obniżaniem zwartości,
- konieczność ochrony lasów, parków, zakrzaczeń, terenów rekreacyjnych, łąk przed dzieleniem oraz obniżaniem zwartości,
- konieczność racjonalnego zagospodarowania przestrzeni,
- sugestię stosowania nasadzeń kompensujących w sytuacji, gdy w wyniku realizacji projektów dochodzi do zniszczeń wśród drzewostanu, terenów zakrzaczeń, parków, itp. Nasadzenia kompensujące powinny być stosowane możliwie blisko terenów, gdzie dokonano strat i opierać się na rodzimych gatunkach,
- sugestię maksymalnego ograniczania rozwoju energetyki wiatrowej,
- konieczność stosowania nadzoru konserwatorskiego nad projektami realizowanymi w obszarach cennych kulturowo lub mających wartość historyczną,
- konieczność unikania lokalizacji przedsięwzięć w obszarach lokalnie cennych przyrodniczo, nawet jeśli nie są objęte ochroną prawną,
- konieczność dążenia do zachowania walorów krajobrazowych (unikanie wprowadzania dominant i obcych form, maskowanie zabudowy kubaturowej),
- konieczność dążenia do tworzenia przestrzeni wspólnych o różnym przeznaczeniu i różnej skali,
- konieczność dbałości o wysoką jakość architektoniczno-estetyczną zabudowy, w tym elementów wyposażenia przestrzeni publicznych,
- konieczność przestrzegania wskaźników chłonności w obszarach realizacji terenów rekreacyjnych – przeciwdziałanie możliwości nadmiernej antropopresji poprzez zastosowanie technicznych barier wprowadzania zbyt dużego ruchu,
- sugestię dążenia do koncentracji zagospodarowania o funkcjach mieszkaniowych oraz o funkcjach gospodarczych w ramach wydzielonych terenów realizacji tych funkcji – unikanie mieszania funkcji mieszkaniowych i gospodarczych w ramach tych samych jednostek przestrzennych,
- sugestię ograniczania lokalizacji działalności wymagających lub mogących wymagać sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko w obszarach sąsiadujących z terenami mieszkaniowymi lub rekreacyjnymi,
- konieczność unikania lub minimalizowania konfliktów społecznych podczas podejmowania decyzji co do lokalizacji przedsięwzięć,
- sugestię rozwoju komunikacji publicznej jako instrumentu poprawy jakości życia oraz ograniczania ruchu indywidualnego,

- sugestię powszechnego wykorzystywania niektórych, niekolizyjnych względem środowiska, odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza energetyki solarnej jako uzupełniającego źródła energii,
- prymat rozwoju infrastruktury przed funkcjami mieszkaniowymi lub gospodarczymi na obszarach zagospodarowywanych.

Podkreślić jednak należy, że Strategia jest opracowaniem o zbyt ogólnym charakterze, by w sposób szczegółowy analizować możliwości zastosowania rozwiązań mających na celu zapobieganie i/lub ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem wdrażania jej ustaleń. Na podstawie ustaleń Strategii dokonanie takiej analizy nie jest możliwe. Zakres działalności możliwych do realizacji w oparciu o Strategię jest bardzo szeroki i prezentują one bardzo zróżnicowany charakter. W praktyce dopiero na etapie sporządzania dokumentacji inwestycyjnej dla poszczególnych przedsięwzięć, możliwe będzie przybliżenie spodziewanych oddziaływań.

4.5. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie Strategii

Analizę rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projekcie Strategii należy przeprowadzić na dwóch płaszczyznach:

- a) wariantowanie rozwoju na etapie sporządzania Strategii,
- b) wskazanie innych od zaproponowanych w ostatecznej wersji dokumentu rozwiązań, które zapewniłyby osiągnięcie zakładanych celów rozwoju przy mniejszej skali oddziaływań środowiskowych lub też, które proponują inne cele - o mniejszej uciążliwości dla środowiska.

Na etapie sporządzania Strategii rozpatrywane były wariantowe rozwiązania następujących zagadnień:

- wskazania przyszłości gminy jako strefy podmiejskiej Włocławka, w tym zwłaszcza stopnia uzależnienia struktur i funkcji gminy od sąsiedniego miasta Włocławek - ostatecznie zdecydowano o umiarkowanym (a nie agresywnym - ściśle proinwestycyjnym) charakterze gminy jako strefy podmiejskiej (wariant taki będzie w mniejszym stopniu oddziaływał na środowisko),
- wskazania dominującej funkcji gminy - przyjęto wariant rozwoju działalności mieszkaniowych i usługowych, jednak przy utrzymaniu znaczącej roli dotychczasowych działalności rolniczych oraz przy wskazaniu na rozwój turystyczny,
- ze względu na wyraźną podzielność przestrzeni gminy, rozważano wskazanie części południowej jako preferowanej dla rozwoju i lokowania działalności usługowych - jednak ze względów społecznych nie zdecydowano się na dokonywanie takich preferencji i ostatecznie gmina jest traktowana w Strategii jako jednolity organizm funkcjonalno-przestrzenny.

Należy zauważyć, że ze względu na uspołecznienie procesu opracowywania Strategii, konieczne było osiągnięcie kompromisów w zakresie różnych aspektów kreowania rozwoju. Zaakceptowane ostatecznie rozwiązania mają charakter umiarkowany jeśli chodzi o intensywność rozwoju gminy i znacznie bardziej społeczny, niż proinwestycyjny, jeśli

chodzi o priorytety działań. Tym samym wskazano rozwiązania o mniejszej skali potencjalnych oddziaływań na środowisko.

Ocena zaproponowanych i zaakceptowanych rozwiązań z punktu widzenia oddziaływań na środowisko, mająca na celu wskazanie rozwiązań alternatywnych - korzystniejszych ze względów środowiskowych, jest utrudniona, przede wszystkim ze względu na dwa aspekty:

- wysoki poziom ogólności zapisów Strategii i duży udział zagadnień nieprzestrzennych (dla działań nie odnoszących się bezpośrednio do konkretnej lokalizacji bardzo trudno prognozować potencjalne oddziaływania),
- uspołecznienie procesu Strategii - fakt, iż Strategia nie jest opracowaniem eksperckim, w którym całość ustaleń realizuje pewną, dosyć precyzyjnie określoną koncepcję rozwoju, ale jest wynikiem kompromisów wynikających z dyskusji społecznych, powoduje, że nie zawsze zaproponowane rozwiązania są optymalne, ale często są one jedynymi możliwymi do przeprowadzenia w konkretnych okolicznościach.

Teoretycznie, propozycje rozwiązań alternatywnych mogą dotyczyć następujących zagadnień:

1. wyboru innych od pierwotnie planowanych, funkcji, a więc w konsekwencji innego rodzaju zagospodarowania i innego rodzaju działalności (zmiana charakteru oddziaływań na środowisko),
2. wyboru innego szczegółowego sposobu realizacji w ramach tej samej, co pierwotnie planowana, funkcji (zmniejszanie skali oddziaływań poprzez wybór proekologicznych rozwiązań),
3. zmiany charakteru intensywności zagospodarowania lub funkcji w ramach zachowania pierwotnych ustaleń merytorycznych (zmniejszanie skali oddziaływań poprzez ograniczenie natężenia),
4. wprowadzenia do projektu Strategii większej liczby ustaleń o charakterze stricte prośrodowiskowym.

Analizowane opracowanie cechuje się określoną specyfiką, mającą decydujący wpływ na propozycję rozwiązań alternatywnych:

1. Ustalenia zawarte celu rozwoju oraz wykazie działań, które muszą być podjęte dla realizacji tego celu, wynikają ściśle z diagnozy stanu gminy. Każda grupa działań odpowiada zidentyfikowanej sytuacji problemowej, wymagającej interwencji. Inaczej ujmując - Strategia obejmuje całość problematyki istotnej dla rozwoju gminy.
2. Powyższe działania mają charakter działań równorzędnych - Strategia nie ma na celu wskazywanie priorytetów rozwoju (a więc wskazywania hierarchii ważności poszczególnych przedsięwzięć), a jedynie usystematyzowanie zadań (działań, tematów) istotnych dla rozwoju gminy, tak by w oparciu o ten usystematyzowany wykaz ułatwić samorządowi gminy podejmowanie decyzji dotyczących kreowania rozwoju.

W świetle powyższego, bardzo trudno proponować rozwiązania alternatywne w opracowaniu o takim charakterze. W zasadzie nie ma możliwości zaproponowania alternatywnych propozycji dla celu głównego oraz realizujących go, czterech obszarów działań. Pole do propozycji alternatywnych będzie miało miejsce na etapie realizowania poszczególnych zagadnień. Część ustaleń Strategii nie podlega w zasadzie wariantowaniu z przyczyn obiektywnych, w przypadku niektórych (zwłaszcza projektów „miękkich”) wskazywanie alternatyw jest pozbawione sensu, ale dla części zadań możliwe jest dokonanie wariantowania w zakresie lokalizacji danego przedsięwzięcia (dotyczy to lokalizacji infrastruktury społecznej, jak też terenów inwestycyjnych) lub szczegółów technicznych realizacji danego przedsięwzięcia (np. rozwój infrastruktury technicznej). Zarówno aspekt lokalizacji danego przedsięwzięcia jak i aspekt szczegółowych rozważań technicznych, nie są jednak przedmiotem Strategii. Celem Strategii jest jedynie wskazanie, że dane zagadnienie powinno być na terenie gminy zrealizowane. Etap Strategii jest więc etapem zbyt wczesnym dla dokonywania wariantowania - dopiero na etapie realizacji danego zadania możliwe będzie dokonywanie wyboru optymalnego rozwiązania szczegółowego.

Podkreślić należy, że pewne obiektywne uwarunkowania ograniczają możliwości stosowania rozwiązań alternatywnych i zawężają terytorialnie możliwości realizacji przedsięwzięć:

- znaczny wskaźnik zalesienia kształtuje wyraźną strukturę gminy, a jednocześnie wyklucza możliwość rozwoju pewnych działalności w dowolnych częściach gminy,
- podmiejski charakter jasno określa przyszłość funkcjonalną gminy - procesy urbanizacji podmiejskiej będą zachodzić niezależnie od starań władz gminy w zakresie ich stymulowania lub ograniczania, stąd Strategia powinna przede wszystkim kanalizować te procesy, a nie je hamować;
- wyznaczenie terenów inwestycyjnych (a więc przeznaczenie ich w mpzp pod rozwój działalności gospodarczych) powinno dotyczyć tylko obszarów dobrze dostępnych komunikacyjnie, o słabej przydatności rolniczej gruntów i wyposażonych w infrastrukturę (w tym - skanalizowanych, lub leżących w zasięgu aglomeracji kanalizacyjnej) - spełnienie tych warunków nie tylko służy racjonalizacji zarządzania przestrzenią, ale przede wszystkim daje szansę znalezienia inwestora,
- w przypadku działań zmierzających do zwiększenia liczby połączeń autobusowych, wariantowanie jest ściśle zależne od układu sieci, po której zadanie ma być realizowane (w przypadku sieci drogowej możliwość taka występuje tylko w minimalnym stopniu),
- w przypadku działań zmierzających do rozwoju bazy turystycznej, predyspozycje posiadają tylko niektóre miejscowości i niektóre części gminy, cechujące się atrakcyjnością dla ruchu - wsie o typowo rolniczym charakterze, otoczone krajobrazem rolniczym, nie są tu realną alternatywą.

Z punktu widzenia oddziaływań ustaleń Strategii na środowisko podkreślić należy, że część działań przewidzianych w Strategii generuje określone rodzaje oddziaływań na środowisko w sposób podobny, niezależnie od szczegółowej ich lokalizacji (oddziaływanie wynika z właściwości danej działalności, a nie z jej konkretnego umiejscowienia). Poszukując

optymalnej, ze względów środowiskowych, lokalizacji danego przedsięwzięcia, należy uwzględnić konieczność zachowania jego ekonomicznej i społecznej racjonalności. W przeciwnym przypadku może dojść do sytuacji, iż przedsięwzięcie nie powiedzie się (lub powiedzie się w stopniu ograniczonym), a poniesione zostaną określone koszty środowiskowe (przeczyłoby to zasadzie, iż należy dążyć do maksymalizacji korzyści społecznych i gospodarczych przy zachowaniu constans w zakresie strat w środowisku).

W kontekście powyższych uwarunkowań, dla analizowanego dokumentu nie proponuje się rozwiązań alternatywnych. Wprawdzie metodologia opracowania Prognozy nakazuje wykonanie propozycji rozwiązań alternatywnych w stosunku do przewidywanych w projekcie dokumentu (rozwiązań, które pozwoliłyby osiągnąć zamierzone cele przy mniejszej skali uciążliwości i oddziaływań na różne aspekty środowiska - realizacja zamierzonych celów byłaby wówczas z punktu widzenia oddziaływań na środowisko bardziej efektywna – została by osiągnięta przy niższych kosztach), jednak jak wykazano wcześniej, w opracowaniu o takim charakterze, jaki prezentuje strategia rozwoju lokalnego, właściwe uwzględnienie tego postulatu nie może mieć miejsca. Strategia jest opracowaniem obejmującym całość zagadnień istotnych dla rozwoju gminy i większości ustaleń nie wskazuje lokalizacji konkretnych zadań (a jedynie wskazuje na celowość ich podjęcia). Jest więc - w procesie planowania rozwoju gminy - opracowaniem o najbardziej ogólnym charakterze i ewentualne propozycje alternatywne mogą być formułowane dopiero na następnych etapach podejmowania decyzji co do realizacji konkretnych przedsięwzięć. Pomimo to, w niniejszym rozdziale starano się wskazać pewne aspekty wariantowania (lub braku możliwości wariantowania), które były uwzględniane na etapie tworzenia dokumentu a także podczas konsultacji społecznych.

Jednocześnie jednak, jako wskazanie dla władz gminy, zawiera się wyraźną sugestią pilnego sporządzenia aktualizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Włocławek, w którym precyzyjnie powinny być wskazane preferencje przestrzenne dla rozwoju określonych rodzajów działalności wraz z możliwie precyzyjnymi określeniami wskaźników zagospodarowania przestrzennego.

4.6. Analiza i ocena oraz sposoby ograniczania potencjalnych konfliktów środowiskowych i społecznych

Wysoki stopień uspołecznienia na etapie sporządzania Strategii w dużym stopniu eliminuje ryzyko powstania znaczących konfliktów społecznych na etapie jej realizacji. Szereg ustaleń Strategii ma charakter jednoznacznie prospołeczny, a jak wspomniano wcześniej, podczas ustalania szczegółowych założeń realizacji Strategii (charakteryzują je zapisy wizji rozwoju) zdecydowano o preferencjach dla działań bardziej zrównoważonych - a więc bardziej prospołecznych, niż proinwestycyjnych.

Potencjalne konflikty w sferze społecznej mogą polegać na:

- zmianie warunków zamieszkania poprzez procesy rozwojowe prowadzone w miejscowościach (np. wyznaczenie terenów inwestycyjnych),

- degradacji zasobów przyrody istotnych lokalnie jako przestrzeń rekreacji lub wypoczynku (bardzo mało prawdopodobne),
- wprowadzaniu niepożądanego sąsiedztwa (np. poprzez intensyfikację zagospodarowania, czy wprowadzanie zabudowy w przestrzeń otwartą),
- nasileniu ruchu pojazdów (hałas, zanieczyszczenia, zagrożenia bezpieczeństwa publicznego),
- przejściowym pogarszaniu warunków zamieszkania w związku z realizacją inwestycji infrastrukturalnych (niszczenie otoczenia, utrudnienia dostępu),
- spadku wartości nieruchomości (raczej mało prawdopodobne).

Wszystkie te potencjalne oddziaływania negatywne mogą wystąpić jako negatywny skutek innych procesów o charakterze ewidentnie prospołecznym.

Potencjalne konflikty w sferze przyrodniczej mogą polegać na:

- ograniczaniu powierzchni biologicznie czynnej,
- degradacji zieleni,
- płoszeniu zwierząt,
- niszczeniu miejsc bytowania zwierząt,
- dzieleniu przestrzeni, co osłabia jej odporność na antropopresję,
- zmianie stosunków wodnych,
- wprowadzaniu działalności, które bezpośrednio lub pośrednio przyczynią się do emisji zanieczyszczeń powietrza, wód, degradacją powierzchni ziemi, itp.,
- wprowadzaniu obcych dla danego obszaru gatunków zieleni ozdobnej.

Poniżej przedstawiono podstawowe przyczyny i rodzaje konfliktów społecznych w związku z realizacją zamiarów planistycznych oraz przykładowe sposoby ich rozwiązywania. Ma to zastosowanie do różnych rodzajów i skali procesu planistycznego, a więc dotyczy wszelkich programów i strategii rozwoju.

Podstawowe przyczyny występowania konfliktów społecznych w procesie planowania rozwoju i zagospodarowania przestrzeni – teoretycznie możliwe jest ich wystąpienie na różnych etapach realizacji ustaleń Strategii rozwoju

- brak informacji skierowanej do społeczeństwa; lekceważenie społeczeństwa przy podejmowaniu decyzji o lokalizacji i realizacji przedsięwzięcia,
- poczucie wśród mieszkańców zagrożenia w związku z mającą nastąpić „nową sytuacją”,
- niechęć do zmian w otoczeniu miejsca zamieszkania – chęć zachowania za wszelką cenę status quo, zwłaszcza gdy dotychczasowa sytuacja zapewnia względny komfort zamieszkania,
- negatywne doświadczenia z innymi podobnymi przedsięwzięciami,
- brak zaufania do władz lokalnych (ogólny problem braku zaufania do ogólnie pojętej „władzy”),
- brak zaufania do inwestora oraz podejrzenia zatajenia ważnych dla mieszkańców szczegółów przedsięwzięcia,

- rzeczywisty lub wymaginowany konflikt interesów – obawa o utratę wartości nieruchomości, utratę prawa do korzystania z przestrzeni, pogorszenie warunków dostępności, rekreacji, itp.,
- niska świadomość ekologiczna i brak zdolności do oceny rzeczywistych konsekwencji przedsięwzięcia,
- walka polityczna i pokusa wykorzystania zarzewia konfliktu do partykularnych celów różnych grup,
- chęć uzyskania korzyści „przy okazji” realizacji przedsięwzięcia – konflikt pozorny, wywołany dla zaszantażowania inwestora i wyłudzenia odszkodowania w związku z realizacją przedsięwzięcia.

Przykładowe sposoby zapobiegania i/lub rozwiązywania konfliktów społecznych

- informowanie społeczeństwa na każdym etapie procesu podejmowania decyzji i realizacji przedsięwzięcia – pełna transparentność w zakresie zamierzeń inwestycyjnych, pomoc w zrozumieniu podejmowanych decyzji, stworzenie możliwości uczestnictwa w wyborze wariantów (w sytuacji, gdy jest to możliwe z innych względów),
- nawiązanie współpracy z organizacjami NGO i/lub lokalnymi liderami – lokalna społeczność będzie wówczas miała poczucie reprezentowania przez niezależne podmioty realizujące jej interesy,
- przedstawianie symulacji funkcjonowania planowanego przedsięwzięcia, a nawet wizyty studialne dla przedstawicieli lokalnej społeczności w innych działających już przedsięwzięciach tego typu,
- stosowanie technologii, procesów, lub zabezpieczeń technicznych ograniczających uciążliwość oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
- mediacje w sytuacji zaistnienia konfliktu,
- szeroko rozumiana edukacja ekologiczna,
- ekonomiczne sposoby rozwiązania konfliktów – wypłata odszkodowań lub wykup nieruchomości.

Sposoby rozwiązania konfliktów przyrodniczych są zawsze ściśle zależne od charakteru danego problemu. Ze względu na potencjalną złożoność uwarunkowań, nie jest możliwe określenie optymalnych uniwersalnych instrumentów rozwiązywania takich konfliktów. Warto jednak zauważyć, że zazwyczaj możliwe jest zastosowanie rozwiązań należących do jednej (lub kilku) z poniższych ogólnych grup:

1. Wybór rozwiązań technologicznych w najmniejszym stopniu inwazyjnych wobec różnych aspektów środowiska (pozwalających na eliminację określonych oddziaływań lub ich znaczne ograniczenie), w tym zwłaszcza wybór rozwiązań, które są z powodzeniem stosowane w innych podobnych co do charakteru i skali przedsięwzięciach.
2. Wybór najkorzystniejszego, z punktu widzenia oddziaływań na środowisko, wariantu lokalizacji (przebiegu) danego przedsięwzięcia.

3. Optymalizacja zarządzania i funkcjonowania danego przedsięwzięcia – często możliwa jest redukcja oddziaływań przy zastosowaniu innych rozwiązań organizacyjnych (usprawnienie zarządzania, procesów, itp.).
4. Prawidłowa ocena realnych potrzeb (unikanie przewymiarowania zainwestowania).
5. Poprzedzanie inwestycji wstępną, ale realną oceną szans powodzenia danego przedsięwzięcia – ma to na celu unikanie procesów inwestycyjnych w sytuacji, gdy zakładane funkcje i zakładany stopień realizacji zamierzeń nie zostaną osiągnięte, natomiast poczynione zostaną duże straty środowiskowe związane z przygotowaniem do przedsięwzięcia (klasycznym przykładem są mpzp o funkcji mieszkaniowej, sporządzone dla dużych obszarów, gdzie po kilku latach stopień zajętości terenu sięga kilku-kilkunastu procent).
6. Koncentracja zagospodarowania, pozwalająca na łatwiejsze zapanowanie nad generowanymi oddziaływaniami (ponadto koncentracja zainwestowania pozwala chronić krajobraz).
7. Powszechne stosowanie metod maskujących w przypadku nieatrakcyjnych inwestycji kubaturowych (zadrzewienia, sposób malowania, itp.).
8. Wybór terminu realizacji przedsięwzięcia w sposób optymalny z punktu widzenia procesów przyrodniczych (np. unikanie prac, które płoszą zwierzęta, w okresie rozrodczym).
9. Dążenie do realizacji infrastruktury towarzyszącej równoległe z realizacją zasadniczego przedsięwzięcia (unikanie sytuacji przejściowych, określanych niekiedy w planach jako „docelowe”, co często oznacza, że dla oszczędności etapuje się wykonanie prac ważnych dla ograniczania skutków środowiskowych, ale nie niezbędnych dla zasadniczego profilu działalności).
10. Preferencje w wyborze rodzajów działalności lub zagospodarowania w jak największym stopniu dopasowanych do lokalnych uwarunkowań środowiskowych (eliminacja tych, które w największym stopniu oddziałują szkodliwie na dane środowisko).

4.7. Wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy

Wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy zostanie przedstawione dla dwóch aspektów:

- a) nieznane obecnie i niedające się przewidzieć przyszłe uwarunkowania rozwoju gminy, wymuszające zmianę polityk rozwoju,
- b) luki w wiedzy na temat sposobów realizacji Strategii, uniemożliwiające dokonanie w pełni rzetelnej prognozy oddziaływań ustaleń Strategii na środowisko.

Aspekt: nieznane obecnie i niedające się przewidzieć uwarunkowania rozwoju gminy, wymuszające zmianę polityk rozwoju. Strategia rozwoju gminy powstała w oparciu o współczesną wiedzę na temat wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy oraz w oparciu o współczesną wiedzę na temat organizacji, metod, technik, technologii,

materiałów wykorzystywanych przy realizacji przedsięwzięć z zakresu rozwoju lokalnego oraz procesów inwestycyjnych.

Obszary podmiejskie, do których zalicza się gmina Włocławek, należą do najbardziej dynamicznych, najbardziej złożonych i najbardziej nieprzewidywalnych obszarów z punktu widzenia zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, społecznym i gospodarczym. Podstawowe zagadnienia, które determinują charakter rozwoju gminy, a które na obecnym etapie wiedzy nie są możliwe do precyzyjnego prognozowania, to:

1. **Zmiany liczby ludności.** Realne jest zarówno utrzymywanie dotychczasowego charakteru rozwoju gminy, jak też wystąpienie znacznego jej wzrostu w okresie kilku lat. Przykłady innych gmin podmiejskich wskazują, że wzrosty rzędu 20-40% w ciągu dekady są powszechne. W przypadku gminy Włocławek może to oznaczać wprowadzenie nawet kilku tysięcy nowych mieszkańców, którzy będą powodować rozległe i bardzo złożone oddziaływania, związane między innymi z budownictwem mieszkaniowym, komunikacją, potrzebą zaspokojenia potrzeb.
2. Tempo odchodzenia od działalności rolniczych (obecnie silnie rozwiniętych) do działalności pozarolniczych, czyli **zmiana profilu gospodarczego gminy.**
3. **Koniunktura gospodarcza w branżach istotnych dla miasta Włocławek oraz obszarów podmiejskich.** Pomyślna koniunktura znacznie zwiększy zainteresowanie inwestycjami czynionymi zarówno na terenie miasta, jak i na terenie gminy. Brak koniunktury spowoduje zastój, który w ogólnym rozrachunku może być niekorzystny dla różnych aspektów środowiska (spowolnienie gospodarcze wprawdzie ogranicza pewne rodzaje oddziaływań, ale sprzyja innym, związanym przede wszystkim z postawami społecznymi oraz z dostępnością środków na inwestycje prośrodowiskowe).
4. **Poziom konkurencyjności innych gmin okolic Włocławka.** Oprócz gminy Włocławek, kilka innych gmin prezentuje walory sprzyjające rozwojowi o podmiejskim charakterze. W zależności od poziomu atrakcyjności każdej z tych gmin, będą one w większym lub mniejszym stopniu rozwijać funkcje podmiejskie, co będzie skutkowało różnym natężeniem oddziaływań. Obecnie tylko w przybliżeniu można szacować przyszłą konkurencyjność gmin – gmina Włocławek obecnie notuje korzystne oceny, ale sytuacja może być zmienna.
5. **Poziom zainteresowania rozwojem turystyki i rekreacji podmiejskiej.** Gmina prezentuje duże walory, ale jak dotąd były one wykorzystywane tylko w bardzo ograniczonym zakresie. Utrzymywanie tego stanu w przyszłości skutkowałoby mniejszą skalą oddziaływań, niż rozwój turystyki. Ze względów społecznych i gospodarczych podejmuje się starania na rzecz aktywizacji turystycznej, ale ocena szans ich powodzenia (realności), jest obecnie bardzo trudna.

Wpływ na rozwój gminy oraz realizację ustaleń Strategii mogą mieć także inne nieznanne obecnie i niedające się przewidzieć, uwarunkowania zewnętrzne ale także wewnętrzne. Należy tu wskazać przede wszystkim:

- brak możliwości prognozowania budżetu gminy w dłuższym okresie, w tym zwłaszcza zdolności inwestycyjnych gminy,
- duże uzależnienie funkcjonowania gminy oraz jakości życia mieszkańców, od zadań własnych powiatu włocławskiego – w tym realizowanych poza granicami gminy (np. szkolnictwo ponadgimnazjalne i lecznictwo specjalistyczne); na terenie gminy przykładem są drogi powiatowe
- niezajomość przyszłych uwarunkowań zewnętrznych, wynikających na przykład z polityki województwa lub polityki krajowej (dobrym przykładem wpływu uwarunkowań zewnętrznych na funkcjonowanie zadań własnych, jest gospodarka odpadami - wraz z pojawieniem się odgórnych przesądzeń dotyczących międzygminnych kompleksów unieszkodliwiania odpadów, gmina utraciła wpływ na kształtowanie własnej polityki w tym zakresie).

W polityce rozwoju gminy uwzględniać należy także inne możliwe ryzyka, trudne obecnie do jednoznacznego sprecyzowania.

Ustalenia Strategii cechują się pewną elastycznością – stąd możliwa będzie, w dosyć dużym zakresie – ich adaptacja do zmieniających się uwarunkowań. Jeżeli tempo zmian będzie wyjątkowo szybkie lub zakres bardzo szeroki, konieczne będzie dokonanie weryfikacji ustaleń (aktualizacji Strategii).

Należy spodziewać się postępu technologicznego i wprowadzania – także w skali lokalnej – nowych rozwiązań technologicznych i organizacyjnych. Strategia jest na tyle elastyczna w swych ustaleniach, że adaptacja jej ustaleń do potrzeb tych rozwiązań nie powinna w większości przypadków stanowić problemu. Zakładać należy, że nowe technologie powinny mieć prośrodowiskowy charakter, więc postęp nie tylko nie będzie stanowił przeszkody w realizacji ustaleń Strategii, a wręcz będzie jej realizacji sprzyjał.

Aspekt: luki w wiedzy na temat sposobów realizacji Strategii, uniemożliwiające dokonanie w pełni rzetelnej prognozy oddziaływań ustaleń Strategii na środowisko. Podstawowym problemem przy prognozie potencjalnego oddziaływania jest duży poziom ogólności dokumentu oraz brak szczegółowych założeń realizacji działań umieszczonych w Strategii. Obydwa wskazane problemy wynikają z charakteru Strategii i są typowe dla wszystkich tego rodzaju opracowań. W Strategii zawiera się charakterystyki działań, które należy podjąć, ale skupia się przede wszystkim na aspekcie ich wpływu na rozwój gminy i jakość życia mieszkańców, a nie na szczegółach technicznych lub szczegółach dotyczących lokalizacji, które są bardzo istotne dla oceny oddziaływania na środowisko. Dla oceny oddziaływania na środowisko taki sposób sformułowania przedsięwzięć jest dalece niewystarczający i stanowi przeszkodę, a często wręcz barierę – precyzyjna prognoza musi opierać na znajomości lokalizacji przedsięwzięcia oraz zakresu tego przedsięwzięcia.

Przy znajomości tylko procesów i zjawisk, które będą miały miejsce w gminie, można odnosić się tylko do typowych i najczęściej spotykanych oddziaływań, towarzyszących takim procesom, ale występuje wówczas ryzyko pominięcia istotnych szczegółów. Opracowanie w takiej sytuacji nie posiada waloru rzeczywistej prognozy a jedynie zwrócenia uwagi na oddziaływania „możliwe” lub „prawdopodobne”.

Co bardzo ważne - w przeciwieństwie do innych opracowań z zakresu rozwoju lokalnego, strategia zawiera najczęściej pełen wykaz działań istotnych dla rozwoju, a więc prognoza odnosi się do całości zagadnień, do wszystkich sfer funkcjonowania gminy. Inne opracowania odnoszą się tylko do konkretnych działań, lub do konkretnej przestrzeni i wówczas prognoza pozwala na dużo bardziej szczegółowe odniesienie się do tematu.

Powyższy ogólny charakter opiniowanego opracowania, uniemożliwił w niektórych przypadkach dokonanie nawet wstępnej prognozy lub też umożliwił tylko bardzo pobieżne określenie możliwych oddziaływań. Zwraca się iż uwagę na ryzyko, iż pominięcia niektórych ważnych zagadnień – spowodowane jest istotnymi brakami wiedzy na obecnym etapie planowania rozwoju gminy lub na temat szczegółów planowanych przedsięwzięć.

5. INFORMACJE KOŃCOWE

5.1. Możliwe transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Gmina Włocławek i jego najbliższe otoczenie nie sąsiaduje bezpośrednio z terytoriami państw ościennych, a odległości granic województwa kujawsko-pomorskiego do granic państwa na wszystkich kierunkach przekraczają wartość co najmniej 250 km. W Strategii nie przewiduje się działań mogących mieć wpływ na aspekty środowiska na tak duże odległości (np. rozwój przemysłu chemicznego). Skutki realizacji Strategii nie będą więc mieć znaczenia transgranicznego w rozumieniu art. 58 ustawy Prawo ochrony Środowiska.

5.2. Przewidywane metody analizy skutków realizacji postanowień projektu Strategii

Zagadnienia monitoringu kompleksowo przedstawiono w Rozdziale VI analizowanej Strategii pt. „Monitoring stanu gminy i postępów realizacji Strategii”. Monitoring realizacji działań Strategii wg jej autorów powinien być dokonywany co najmniej dwa razy w ciągu kadencji samorządu gminy przez specjalnie powołaną komórkę, która powinna nawiązać współpracę z wyspecjalizowaną jednostką badawczą.

W Rozdziale tym dość dokładnie opisano m.in.: źródła danych, cele monitoringu oraz podano przykłady zakresu zagadnień, z których powinno się wyznaczyć wskaźniki dla prawidłowej oceny postępu i kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego i ochrony środowiska realizacji Strategii.

Wskaźniki w zakresie ochrony środowiska powinny odnosić się do sytuacji wyjściowej scharakteryzowanej w ocenie stanu środowiska na obszarze gminy i określać zaobserwowane zmiany. Monitorowaniu powinny podlegać obszary chronione prawnie, w tym ich zasięg przestrzenny oraz stan poszczególnych komponentów środowiska. Istotne jest aby obserwować zmiany presji na środowisko wyrażone poprzez ilość emisji zanieczyszczeń w szczególności do powietrza atmosferycznego i wód (ocenę stanu wód powierzchniowych oceniono w Strategii jako najbardziej newralgiczny element środowiska). Bardzo trudno monitorować zmiany zachodzące w krajobrazie. Mimo, iż jest to komponent środowiska, którego percepcja jest najłatwiejsza, to trudno wyrazić jego stan poprzez mierzalne wskaźniki. Natomiast dość łatwo jest analizować zmiany zachodzące w środowisku kulturowym np. ilość obiektów poddanych renowacji, remonty i modernizacje obiektów zabytkowych, itp. Nowe wyzwania wiążą się z oceną wdrażania nowych technologii np. produkcji, oczyszczania ścieków, unieszkodliwiania odpadów, stosowania odnawialnych źródeł energii. Istotne jest, aby przy doborze wskaźników kierować się ich dostępnością i wiarygodnością oraz aby analizować zmiany w odniesieniu do danego wskaźnika uzyskanego niezmiennie z tego samego źródła.

W poniższej tabeli przedstawiono przykładowe wskaźniki z realizacji działań przewidzianych w Strategii, które mogą ocenić zmiany w zakresie oddziaływania na środowisko:

Tab. 2 Przykładowe wskaźniki monitorowania zmian w środowisku do Strategii Rozwoju Gminy Włocławek na lata 2009-2020.

Wskaźniki	Jednostki	Źródła danych	Częstotliwość analiz
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	GUS, BDR	Zależna od trybu prac analitycznych przyjętego przez określone Instytucje
Połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	GUS, BDR	
Długość czynnej wodociągowej sieci rozdzielczej	km	GUS, BDR	
Długość sieci gazowej	km	GUS, BDR	
Jakość wód powierzchniowych	klasy czystości	WIOŚ	
Jakość wód podziemnych	klasy czystości	WIOŚ	
Pobór wód podziemnych	tys. m ³	GUS, BDR	
Pobór wód powierzchniowych	tys. m ³	GUS, BDR	
Zużycie wody na potrzeby gospodarstw domowych	tys. m ³	GUS, BDR	
Zużycie wody na potrzeby przemysłu	tys. m ³	GUS, BDR	
Ilość ścieków odprowadzonych	tys. m ³	GUS, BDR	
Ilość ścieków oczyszczonych	tys. m ³	GUS, BDR	
Ścieki przemysłowe odprowadzane bezpośrednio do wód lub do ziemi	tys. m ³	GUS, BDR	
Ścieki komunalne odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi	tys. m ³	GUS, BDR	
Odpady wytworzone w ciągu roku	tys. t	GUS, BDR	
Odpady poddane odzyskowi	tys. t	GUS, BDR	
Emisja gazów do powietrza atmosferycznego	tys. Mg	GUS, WIOŚ	
Emisja pyłów do powietrza atmosferycznego	tys. Mg	GUS, WIOŚ	
Długość dróg o notowanym ponadnormatywnym hałasie	km	WIOŚ	
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych	%	GUS, BDR	
Ilość obiektów zabytkowych poddanych renowacji	szt.	Wojewódzki Konserwator Zabytków	
Nakłady na ochronę środowiska (budżet miasta)	PLN	GUS, Urząd Miasta	

Objaśnienia skrótów: GUS – Główny Urząd Statystyczny, BDR – Bank Danych Regionalnych, WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

5.3. Wnioski i zalecenia do sposobu realizacji projektu Strategii

W niniejszej Prognozie dokonano wieloaspektowej analizy projektu Strategii rozwoju gminy Włocławek w kontekście zagadnień środowiskowych.

Autorzy Prognozy nie znajdują w analizowanym dokumencie ustaleń, które dyskwalifikowałyby go ze względu na skalę i charakter negatywnych oddziaływań na środowisko. Specyfiką Strategii jest ogólny charakter (nie zawsze ukierunkowany przestrzennie) oraz duża liczba ustaleń nieprzestrzennych. Stąd dla wielu jest zapisów nie ma możliwości dokonania rzetelnej oceny oddziaływań. Jednym z głównych wyzwań Strategii było pogodzenie sprzecznych funkcji: rozwoju podmiejskiego oraz ochrony zasobów środowiska. W ocenie autorów Prognozy, zdecydowana większość zadań ukierunkowanych na rozwój infrastruktury technicznej lub aktywizację gospodarczą nie będzie oddziaływać w sposób istotny na środowisko – ewentualne oddziaływania można uznać za akceptowalne – Strategia realizuje zasadę zrównoważonego rozwoju, w którym mogą kohaibitować funkcje: ochrony przyrody, rozwoju społecznego i rozwoju gospodarczego.

Przeprowadzone analizy uprawniają do zgłoszenia następujących wniosków i zaleceń kierowanych do Rady Gminy Włocławek, dotyczących założeń realizacji Strategii:

1. Należy podjąć starania o jak najszybszą aktualizację Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.
2. Należy prowadzić regularny monitoring procesów i struktur; wyjątkowo zmiennych w obszarach podmiejskich - sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, stanu zagospodarowania przestrzennego i presji w kierunku rozwoju zagospodarowania, a także w zakresie zmian demograficznych i w sposób dynamiczny dostosowywać politykę rozwoju gminy do zmieniających się uwarunkowań.
3. Należy częściej, niż standardowo się to czyni, aktualizować gminne branżowe strategie i programy rozwoju.

Szczegółowe wnioski i zalecenia do sposobu realizacji Programu zostały zawarte w rozdziale pt. „Analiza możliwości zastosowania rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem wdrażania ustaleń Strategii”.

Podsumowując, należy podkreślić, że analizowany dokument z punktu widzenia oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska, w swoich zamierzeniach nie generuje poważnych konfliktów środowiskowych i przestrzennych. Realizacja ustaleń dokumentu stwarza natomiast realne szanse zyskania licznych i wieloaspektowych korzyści w sferze jakości życia, środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozwoju gospodarczego.

5.4. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Niniejsze opracowanie stanowi prognozę oddziaływania na środowisko do projektu Strategii rozwoju gminy Włocławek. Prognoza została sporządzona w oparciu o przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 roku Nr 199 poz. 1227).

Gmina Włocławek jest stosunkowo niewielką pod względem liczby mieszkańców, ale dużą powierzchniowo, urbanizującą się gminą leżącą w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Włocławek (na południe i wschód od miasta). Cechą charakterystyczną gminy jest jej wyraźne zróżnicowanie wewnętrzne, będące skutkiem zajmowania znacznej części przez kompleks lasów gostynińsko-włocławskich, co powoduje, że sieć osadnicza jest rozdrobniona, a poszczególne części gminy – wewnętrznie niezintegrowane. Gmina pomimo podmiejskiego położenia nie jest obecnie silnie zurbanizowana, ale prognozy jednoznacznie wskazują, że proces ten już w najbliższych latach wystąpi tu z dużą dynamiką. Gmina jest atrakcyjna dla rozwoju podmiejskiego. Obecnie istotną funkcją gminy jest rolnictwo, z którego utrzymuje się znaczna część mieszkańców. Gmina przylega do Zbiornika Włocławskiego, jednak nie rozwinęła jak dotąd bazy turystycznej służącej wykorzystaniu jego potencjału. Powyższe uwarunkowania determinują rodzaje i natężenie oddziaływań na środowisko, które są generowane na terenie gminy - są to przede wszystkim zanieczyszczenia wód i gleb, powodowane działalnościami rolniczymi (związane z funkcjonowaniem indywidualnego rolnictwa), jak też typowe oddziaływania związane z procesami osadniczymi i drobną przedsiębiorczością. Ogólny stan środowiska jest korzystny - nie notuje się występowania szczególnie istotnych zagrożeń i uciążliwości. Ponad połowa obszaru gminy jest objęta ochroną w randze parku krajobrazowego, a niewielką część włączono do sieci Natura 2000.

Strategia rozwoju gminy, dla której sporządzana jest niniejsza prognoza, ma na celu zidentyfikowanie najważniejszych uwarunkowań, problemów i potrzeb rozwoju gminy oraz wskazanie celów rozwoju wraz z usystematyzowaniem działań, które powinny być zrealizowane dla osiągnięcia celów rozwoju gminy. Oceniana Strategia rozwoju gminy Włocławek jako główny cel rozwoju przyjęła "Osiągnięcie wysokiej jakości życia mieszkańców oraz aktywizacja społeczna i gospodarcza gminy" i ma być on zrealizowany poprzez podejmowanie działań w 4 głównych obszarach działań (sferach tematycznych):

1. Rozwój społeczny
2. Rozwój gospodarczy
3. Rozwój infrastruktury
4. Kształtowanie ładu przestrzennego

Zaproponowano 31 szczegółowych działań, przy czym znaczna ich część (co jest ważne w prognozie oddziaływań na środowisko) nie ma charakteru inwestycyjnego, a wiąże się z działaniami edukacyjnymi, kulturalnymi, aktywizującymi lokalną społeczność, itp. Niektóre działania mają na celu poprawę sprawności i modernizację gminnej infrastruktury, a tylko część ma charakter stricte inwestycyjny, związany z ingerencją w przestrzeń i generowaniem oddziaływań na środowisko.

Podkreślić należy, że Strategia ma bardzo ogólny charakter - w procesie planistycznym stanowi pierwszy etap, w którym sygnalizuje się konieczność podjęcia określonych działań, a ich uszczegółowienie co do lokalizacji (w jakiej miejscowości?), szczegółowego zakresu przedsięwzięcia (co dokładnie ma być zrobione?), czy szczegółów technicznych realizacji (w jaki sposób zamierzamy to przedsięwzięcie zrealizować?) następuje w kolejnych etapach procesu planowania, jakimi są studium uwarunkowań i

kierunków zagospodarowania przestrzennego, czy miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego oraz decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Ten wysoki stopień ogólności zapisów Strategii jest ważnym czynnikiem utrudniającym, a czasem uniemożliwiającym sporządzenie precyzyjnej prognozy oddziaływania na środowisko - rzetelna prognoza musi bowiem uwzględniać nie tylko rodzaj działalności, które zamierza się rozwijać, ale przede wszystkim charakter poszczególnych aspektów środowiska w miejscu, gdzie przedsięwzięcie ma być zlokalizowane.

Prognozę, czyli ocenę przewidywanego znaczącego oddziaływania (bezpośredniego, pośredniego, wtórnego, skumulowanego, krótkoterminowego, średnioterminowego i długoterminowego, stałego i chwilowego, pozytywnego i negatywnego) na środowisko, w tym na obszar Natura 2000, wykonano na 3 płaszczyznach:

1. w odniesieniu do konkretnych planowanych działań. W Strategii wyróżniono łącznie 31 szczegółowych działań, które mają realizować założone cele rozwoju gminy. Poszczególne cele pogrupowano według podobieństwa charakteru, wychodząc z założenia, że działania o podobnym zakresie będą powodowały podobny charakter spodziewanych oddziaływań. Taka agregacja wpływa bardzo korzystnie na przejrzystość prognozy, ponieważ pozwala na zredukowanie liczby analizowanych zagadnień – traktowanie każdego z działań indywidualnie, skutkowałoby znacznym zwiększeniem objętości prognozy, a jednocześnie powodowałoby występowanie bardzo licznych powtórzeń.

Prognozy dokonano dla następujących aspektów środowiska:

- a) różnorodność biologiczna,
 - b) ludzie,
 - c) zwierzęta i rośliny,
 - d) woda,
 - e) powietrze,
 - f) powierzchnia ziemi,
 - g) krajobraz,
 - h) klimat,
 - i) zasoby naturalne,
 - j) zabytki i dobra kultury,
 - k) dobra materialne.
2. w odniesieniu do poszczególnych aspektów środowiska (ocena na ile zamierzone w Strategii przedsięwzięcia wpłyną na dany aspekt środowiska); o ile w pierwszej z płaszczyzn odnoszono się do szczegółowych oddziaływań powodowanych przez różne działania, to ta płaszczyzna pozwala na całościowe spojrzenie na dany aspekt środowiska (ocena sumaryczna wpływu na to zagadnienie całości zamierzeń we wszystkich dziedzinach).
 3. w odniesieniu do funkcji rozwijanych na terenie gminy – ujęcie to miało na celu określenie oddziaływań synergicznych.

Spośród planowanych w Strategii zamierzeń rozwojowych, największe oddziaływania negatywne na środowisko mogą powodować:

- zamierzenia dotyczące rozwoju przedsiębiorczości - każda działalność gospodarcza w praktyce powoduje różnego rodzaju oddziaływania (ich rodzaj i natężenie zależy od charakteru działalności),
- rozwój infrastruktury - paradoksalnie, pomimo iż rozwój infrastruktury technicznej w bilansie końcowym zawsze sprzyja ochronie środowiska (gdyż wiąże się z redukcją oddziaływań), to na etapie jej rozwoju ma miejsce silna ingerencja w przyrodę (prace budowlane, prace ziemne, oddziaływanie maszyn, itp.), która może powodować (najczęściej) czasową (czasami - trwałą) degradację zieleni.

Praktycznie wszystkie planowane działania w bilansie końcowym poprawiać będą jakość życia mieszkańców (w skrajnym przypadku, lokalnie jest jednak możliwe pogorszenie warunków zamieszkania - np. poprzez realizację zakładu przemysłowego w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej), a także wartość materialną przestrzeni. Dla tych dwóch aspektów prognozuje się jednoznaczną przewagę pozytywnych oddziaływań w wyniku realizacji ustaleń Strategii.

Spośród przeanalizowanych 13 aspektów środowiska, najbardziej podatnymi na zmiany, są:

- krajobraz i powierzchnia ziemi – zagadnienie to jest szczególnie istotne w obszarach podmiejskich, gdzie presja inwestycyjna jest wysoka, a efektem procesów rozwojowych jest często zagospodarowanie w postaci dużych kubatur, dominant wysokościowych, czy realizacji osiedli mieszkaniowych o dużej powierzchni. Ta kwestia (oddziaływanie na krajobraz i powierzchnię ziemi) urasta do rangi najbardziej wrażliwego aspektu oddziaływań,
- różnorodność biologiczna – praktycznie każdy rodzaj działalności realizowanej na terenie gminy będzie powodował oddziaływania w tej sferze, przy czym większość tych oddziaływań będzie miała skutki negatywne, a tylko niektóre – pozytywne,
- gleby - praktycznie każda działalność realizowana poza terenem zabudowanym powodować będzie wyłączenia z produkcji rolnej oraz dzielenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej - nie przewiduje się jednak by było to istotne uwarunkowania o dużej skali,
- ludzie – praktycznie każda z analizowanych działalności będzie wywierać wpływ na warunki życia, zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców gminy; zdecydowana większość oddziaływań będzie miała charakter pozytywny, ale teoretycznie możliwe są też oddziaływania negatywne,
- świat roślin i zwierząt – zagadnienia te są ściśle powiązane z kwestią bioróżnorodności, stąd podlegać będą podobnym oddziaływaniom,
- woda i powietrze – znaczna część działalności powodować będzie negatywne oddziaływania w tych dziedzinach, gdyż praktycznie każde zintensyfikowanie rozwoju na terenie gminy skutkuje negatywnymi oddziaływaniami w tych aspektach, ale jednocześnie planuje się działania mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń,

co będzie miało skutek jednoznacznie pozytywny - co warto podkreślić oddziaływania w tych aspektach będą bardzo nieznaczne.

Aspektami środowiska najmniej podatnymi na zmiany w wyniku realizacji ustaleń Strategii są:

- klimat – skala lokalna nie jest w stanie generować oddziaływań mających zauważalny wpływ na klimat,
- zasoby naturalne – bardzo mało prawdopodobne jest, by ustalenia Strategii mogły wpływać na zasoby naturalne (wody podziemne oraz surowce naturalne),
- zasoby kulturowe (zabytki) – skala oddziaływań będzie niewielka (wiele zagadnień w ogóle nie ma wpływu na tę sferę), natomiast charakter tych oddziaływań będzie w większości pozytywny.

Oceniono także potencjalne oddziaływania na tereny leżące w sieci Natura 2000. Ze względu na lokalizację tych obszarów, na tle przewidywanych procesów rozwojowych uznano, że skala i ryzyko potencjalnych oddziaływań są w praktyce bardzo małe (wręcz – pomijalnie małe).

Należy podkreślić, że w ocenie potencjalnych oddziaływań generowanych wskutek realizacji ustaleń Strategii, dostrzega się duże różnice pomiędzy etapem realizacji poszczególnych przedsięwzięć - gdy możliwe są krótkotrwałe negatywne oddziaływania na rośliny, zwierzęta, warunki życia ludzi (związane z pracami budowlanymi, ziemnymi, uciążliwością maszyn), a stanem końcowym - gdy spodziewana jest przewaga trwałych oddziaływań pozytywnych.

W Prognozie dokonano także analizy, czy możliwe jest zastosowanie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem wdrażania ustaleń projektu Strategii, a także analizy możliwości rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projekcie Strategii. Uznano, że Strategia jest opracowaniem o zbyt ogólnym charakterze, a jednocześnie obejmującym całość problematyki rozwoju gminy, więc trudno proponować inną od przyjętej koncepcję rozwoju. Zaproponowano pilne podjęcie prac nad aktualizacją Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W projekcie Strategii nie znaleziono jednak ustaleń, które generowałyby ryzyko istotnych negatywnych oddziaływań na środowisko.